



1. ILLUSTRACIA 9.



ZA INDUSTRIJO
PLOČEVINASTIH
IZDELKOV

LJUBLJANA
MOSTE

SATURNUS
A.D.

ZA INDUSTRIJU
IZRADA IZ LIMA
LJUBLJANA

САТУРНУС
А.Д.

ЗА ИНДУСТРИЈУ
ИЗРАДА ИЗ ЛИМА
ЉУБЉАНА

Ilustracija

ŠTEV. 9

1929

LETO I.

NAROČNINA: LETNO 12 ŠTEVILK 100 DINARJEV, POLLETNO 6 ŠTEVILK 55 DIN, POSAMEZNE ŠTEVILKE PO 10 DIN
INOZEMSTVO LETNO 120 DIN, AMERIKA 3 DOL. - LJUBLJANA, KOPITARJEVA 6/II. - TELEF. 2549 - ČEK. RAČ. 12.587



Jabolka . . .

Foto „Ilustracija“



Odmor (Mili Jean)



Mož s pipo



Igor čaka na srnjaka ...

(Foto Ivo Kovac)

Ne jezite se, če danes še ne vidite svojega malega med temi slikami. Pride drugič na vrsto. Preveč jih je, ki tekmujejo, in premajhna je »Ilustracija« za vse. Le izbranči se vrstijo

Naši otroci

Kmalu pa bomo še te pregledali, da vidimo, kdo je najboljši: če je fotograf dobro izbral moment in če so naši malčki takrat najlepše pogledali v kamero
Uredništvo revije »Ilustracija«



Spanje pravičnega



Jasna

v Trstu



Med dvema drevesoma



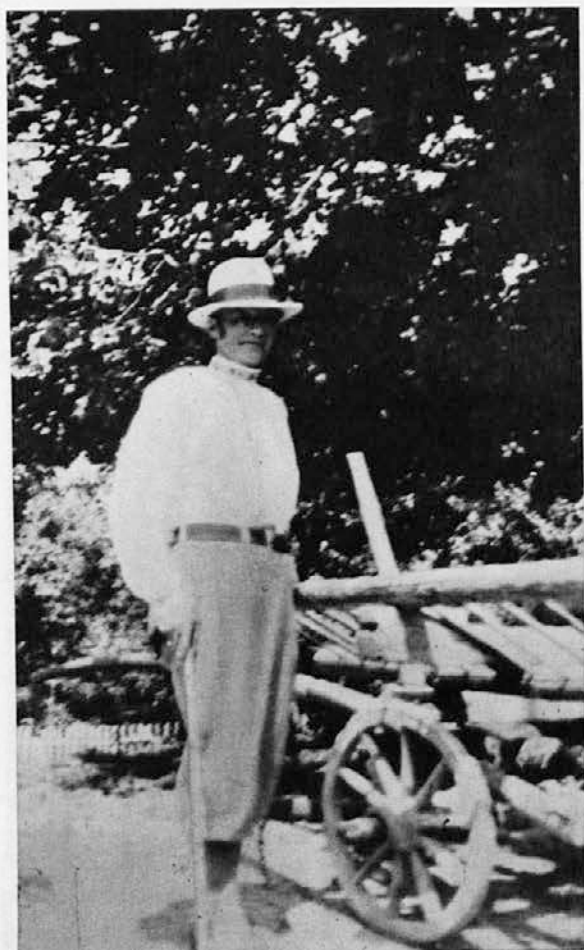
Nevenkica pri radiu



Usmiljeno srce



Premišljevanje



Amerikanski slovenski umetnik Gregor Perušek
pred odhodom iz domovine v Sodražici



Na počitnicah



Pod Rožnikom



Počitniška idila

POZDRAV „ILUSTRACIJI“!

Prosimo: čim živahnije skupine,
čim boljše fotografije,
čim izbranejšje pošiljke.

Ne zamerite: če vsega materiala, ki nam prihaja, ne moremo priobčiti,
če tiste slike, ki jo najbolj pričakujete, ni v današnji številki,
če smo »pozdravom« odmerili samo eno stran.

Uredništvo revije »Ilustracija«, Ljubljana, Kopitarjeva ulica št. 6, II. nadstr.



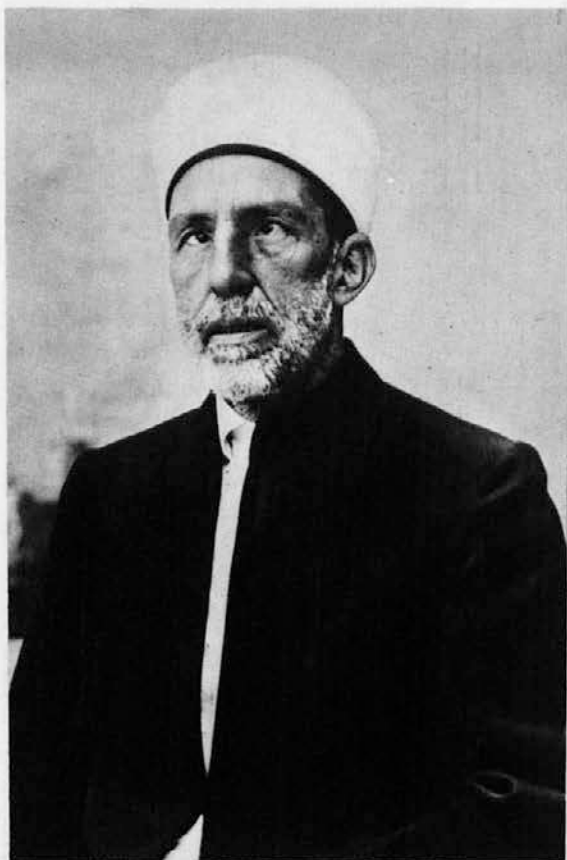
V Bohinju Foto L. Ravnik



Pozdrav z morja



Solnce, solnce!



Krvavi dogodki v Palestini,

ki so se odigrali koncem avgusta, so priče napetih odnošajev med Arabci in doseljenimi Židi

Levo: Šejk Abdel Hamid El Bakri, glavar vseh mohamedancev v Transjordaniji in Palestini

Desno: Hebron, židovska naselbina, kjer so Arabci pobili učence med Židi slavne rabinške šole

Spodaj: „Zid objokovanja“ v Jeruzalemu, predmet spora med Arabci in Židi





„Zeppelin“ na poti okoli sveta. Preko polj, preko hiš, preko nas . . .



Opera od partiture

S sodelovanjem ravnatelja kr. opere v Ljubljani g. Poliča
„Ilustracije“ fotografiral fotograf revije „Ilustracija“.



Bili ste na premieri nove slovenske opere, Kogojevih »Črnih mask«, v ljubljanski operi, na rendezvousu elite slovenske glasbene publike. V nabito polnem gledališču ste z napeto razburjenostjo prisluškovali ob šumenju polne hiše zadnjim nervoznim korokom nevidnih rok za trepetajočim zastorom. V dnu pred zastorom so nervozne roke sto- in stotič preizkušale instrumente; pričakovanje razodetja je zraslo do vrhunca. — Tisti hip so ugasnile luči, glava dirigenta se je pojavila pred zastorom, kratek udarec s taktirko — znak za začetek.

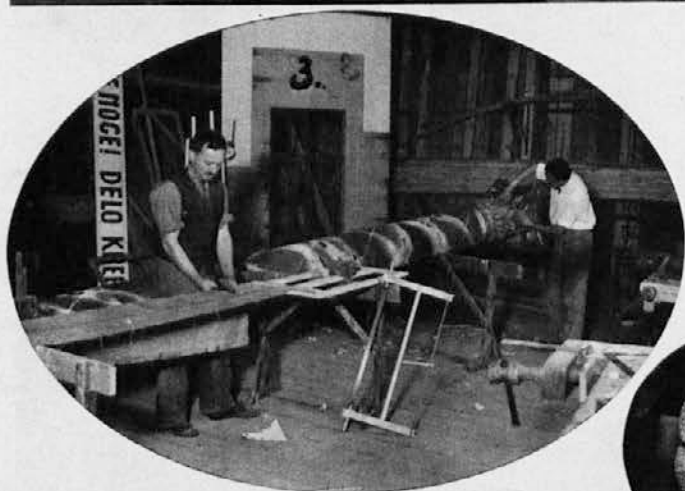
Ali veste, koliko truda, dela in skrbi je bilo treba do tega enostavnega udarca s taktirko? Ali veste, koliko dni napora in študija sto in sto glav in rok je minilo do zadnjega dne, do vrhunca naporov, do premiere? Tu vam nudimo serijo slik onega napora za dostojno uprizoritev moderne slovenske opere, ki ga ne morete oceniti, če ga niste prešli sami, ali če vsaj sami ne veste, kaj in kako se dela. Morda boste poslej vedeli, kaj znači požrtvovalnost onih ljudi, ki grade ponosno stavbo slovenske opere s številom prečutih noči in vsem naporom svojih sil...

Skladatelj Marij Kogoj (1) je dovršil svojo opero in jo je predal ravnatelju ljubljanske opere. Na audiciji, kjer je skladatelj na klavirju preigral opero, so prisotni ravnatelj opere, vsi dirigenti in povabljeni glasbeniki odobrili, da se opera uvrsti v repertoar. Ravnatelj je nato določil dirigenta, režiserja in razdelil posamezne vloge. Kopist (7) je začel s prepisovanjem partiture, vlog itd., delo svojevrstnega napora. Studij nove opere se je začel na dveh straneh: glasbeno, ki ga vodi dirigent, in tehnično, ki ga vodi režiser.

V svoji sobi s korepetitorjem ob klavirju študira vsak pevec svoj del (4 in 11). Ne strinja se vedno dirigent z načinom, kako shvača pevec svojo vlogo. Tempo, akcent, nianse — ponovno in ponovno jih je treba ugotoviti v študiju. Sledi mala aranžirka v navzočnosti režiserja (10), kjer se že točno prouči kretanje na odru med petjem s spremljavo klavirja. Na skupni pevski skušnji (2 in 5) vadijo vsi solisti pod vodstvom dirigenta.

Med tem časom je potrpežljivo vežbal i orkester v svoji dvorani (na Aleksandrovo cesto, saj ga vedno čujemo!) i zbor v svoji dvorani (na Knaflijevo ulico). Ko je uvežbal orkester, je treba, da solisti poznajo muziko orkestra. Ta skušnja se zove v teatrskem žargonu »sedežič«, ker solisti z orkestrom sedijo (6). Sledi ansamblska skušnja (soli z zborom) in ponovno »sedežič« na odru, orkester, soli in zbor (8).

Balet ima svoje skušnje za nove plesе, ki jih študira z njim na ponovnih in ponovnih vežbah koreograf. Ko je balet izvežban, vežba ves ansambel skupno na odru, velika aranžirka (12 in 13), pod vodstvom režiserja





do premiere

in režiserja g. Kriveckega v spremstvu člana uredništva Originall fotografij te serije last uredništva „Ilustracije“

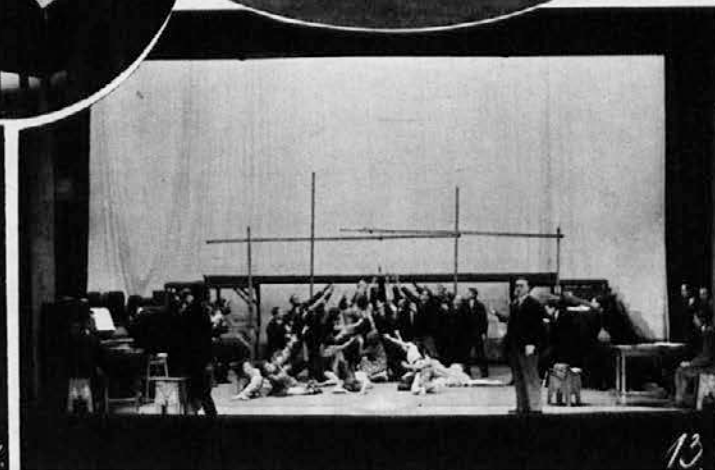
in koreografa v spremstvu klavirja. To so zadnje skušnje, ki se vršijo nekostimirane, a izredno važne. Dekoracije in scenerija so le nakazane, toda vse kretanje in gibe posameznikov ali mase na odru je treba fiksirati in zato je potrebno skoro vsako sceno po parkrat, desetkrat ali še večkrat ponoviti. Le tako je mogoče razumeti solidnost kretanja v velikih ansambelskih scenah, ki jih baš »Crne maske« nimajo malo. (Glej sliko 13, skušnja in primerjaj s sliko »Luč!«, str. 182.)

Najti stil inscenacije, je najtežja naloga, ki čaka vsakega režiserja. Režiser mora imeti ta dar, da občuti opero živo že v porajanju. Po teh predobčutkih, ki jih naznači režiser scenografu, izdela ta skice. Ko so vsi modeli določeni, tedaj začne z delom delavnice gledališča, da napravijo nove dekoracije. Gledališka slikarna ustvarja na širokih platnih s čopiči, ki so kakor metle, z ravnili in šestili monumentalne notranjščine gledaliških »dvoran« in »sobe«. Na posebnem vozu vozijo silne množine barv in tako je ta voz vsem slikarjem svojevrstna paleta (9). Lastna mizarska delavnica izdelava stebre, stopnice, okraske in potrebne plastike (5). Še ni končano tehnično delo in na posebnih skušnjah je treba vse tehnično osebje poučiti o zahtevah nove opere glede izmenjave scenerije, treba je ugotoviti nianse reflektorjev in vse drugo. V posebni tabeli se določi čas za menjavo posameznih lučnih efektov.

Pa ne gre pri vseh teh skušnjah tako hitro, kakor ste to prebrali. Mimo tega, da se ponavlja skozi mesece dan za dnem eno in isto, treba je ponavljati in popravljati. In ti zbolijo in ti zbolijo, in je treba nadomestila in je treba znova študirati. In za »Crne maske« še posebno je bilo treba iskati solista za tako gigantsko vlogo, kot je don Lorenzo... Ljudje, ki so na delu tu — morajo imeti železne živce.

In zdaj je gledališka krojačnica izdelala kostime po načrtih scenografa, skušnje se bližajo h koncu, dan premiere je že določen. Dan ali dva pred premiero se vrši zadnja skušnja — generalka. Vse tako kot za premiero, igralci šminkani in kostimirani, scenerija na odru, prvi poslušalci v parterju: kritiki, novinarji, gledališki fotografi. Zdaj je delo naštudirano, tu in tam je mogoča še kakšna retuša. Treba je le še preboleti nervoznost premierške večera. V glavnem pa: zanesti se na kritiko glasbeno-šolanega občinstva, ki motri in ceni s svojim čutom in odlično voljo: sodelovati z naporom in trudom prvega glasbenega zavoda, če ne drugače, vsaj z — razumevanjem.

Za potrpežljivo prenašanje trenutkov snemanja vsem sodelujočim, za prijazno naklonjenost ravnatelju g. Poliču in režiserju g. Kriveckemu izreka svojo zahvalo uredništvo revije »Ilustracija«.





Zgoraj: Udruženje gled. igralcev v Ljubljani ob priliki 10 letnice obstoja. Sede: Neffal, Betetto, Kovač. Stojte: Simončič, Jerman, Drenovec, Mencin. Foto Pogačnik. Spodaj: Izvoljena „Miss Thalia“ z ravnateljem drame g. Golio (levo) in predsednikom „Udruženja“ g. Beiettom (desno) Foto „Ilustracija“

„Miss Thalia“

ga. Sava Severjeva (Scherbaum). Ljubljanka, na bohemskem večeru ljublj. igralcev

(Obleko po načrtu arh. Spinčiča iz belega crep-georgetta in crep-satina izdelal atelje »Miss«, Ljubljana, Mestni trg 25, kolje iz sajavca (Rauchtropas)

Foto „Ilustracija“



Odč. Mira Todorović iz Beograda, ki je bila v Rogaški Slatini izbrana za najlepšo (v sredi), in njeni dvorní dami Böszöke Iuhács iz Budimpešte (levo) in Olga Račić iz Sombora (desno) Foto Pelikan



V krogu: Gdš. Erika Mayer iz Zagreba (17 let) je bila oficijelno izvoljena v kavarni „Toplice“ na Bledu za „Miss Bled 1929“

Z bohemskega večera ljubljanskih igralcev: gdš. Nives Nowy (levo) in gdš. Hilaa Svetek (desno) v družbi z Drenovcem, Beiettom in vapanom Danilom Foto „Ilustracija“



Ljubka mala mamica

ki neguje svojo punčko ravno tako, kot je sama navajena od svoje mame. Njej tako dobro prija tedensko umivanje las, da nikoli ne joka, temveč se samo veselo smeje.

Elida Shampoo je po svoji sestavi tako čist in neškodljiv, da se ga lahko uporablja tudi za negovanje nežnih svilenih otroških las.

ELIDA SHAMPOO



Z zabavišča jesenskega



velesejma: Urbanek, Kreota in Pujek



Zadnji pivalni gibi v septembrskem solncu

Ljubljana v jeseni

To sem hotel povedati: ljubljanski velesejem odvarja v jeseni novo sezono jesenske Ljubljane. Tu se srečamo stari in novi znanci — saj veste: kako si se imel na letovanju, da, da, kopanje je bilo prijetno in — kaj je novega v Ljubljani. Pa saj ni bilo nič novega! Kvečjemu to, da za velesejem ni bilo dežja, še več, solnce je bilo neznošno in od tam nasproti od kopališča »Ilirije« so prav do srede septembra doneli razigrani klici veselih jesenskih kopalcev. Dolga je bila letošnja kopalna sezona, dolga dovolj, da smo izbrali svoje »miss«, prekratka za onega zakešnelega kopalca, ki se je koncem septembra zgražal, da kopališče »Ilirije« ni več odprto. Seveda, malo potrpeti bo treba, da zgradi



Pridni študentek se je že vsedel h knjigam



Pri Slamiču na klobasicah: „Tursku kaju, molim!“



To, to, to aa ste videli: velika glava in dolge noge, široka glava in kratke noge — to vse v amerškanskem čudu, v zrcatih, ki vas odebelijo ali omršavijo, kakor sama želé

agilna »Ilirija« svoje zmsko kopališče. Hm, in tedaj bo še časa dovolj i za tega zakesnelega kopalca i za nove »miss«.

Na velesejmu je bilo živo dovolj, da povemo tako brez kritike. Zaenkrat je bil letos brez umetniške razstave. Ali je bilo razstavnih prostorov premalo, ali slik premalo? Samo dva iz umetniškega departmaja sta skočila v industrijski oddelek: Tone Kralj je postavil polišstvo in Miha Maleš svoje blazine, robce in prikupno drobno blago. Brez kritike — kritizirati bi mogli pravzaprav le veselčni prostor in prevelik promet pri Slamiču. Klobasice so še vedno oznaka koprnenja gostov iz province. Da so zrcala storila svoj čudež in da bi ga še bolj, če bi bila večja in spojena, je gotovo. Kreola, Urbanek in Pajek so svojevrstne zadeve, ki jih je treba videti. Zanje ni potreba reklame, glava v pajčevini je svoja reklama. Pogrešali smo le iniciativnosti naših umetniških krogov v aranžmaju in primerni kulturobojnosti. To pride na vrsto prihodnjic. Čujemo le to da bo na prvi prihodnji razstavi prodajal vsak slovenski pisatelj svojo revijo pred svojo kolibo. Kdor je še nima — naj pohiti, tiskarni in klišarni je v Ljubljani dovolj na razpolago. Pri glase sprejema Ahmed (odelenje črno-rjave umetnosti).

Na bohemskem večeru smo se sestali vsi prijatelji našega gledališča. Prijetna zabava, mnogo ljudi, stari znanci in lepa »miss«. Seveda sem bil v svoji navadni obleki, veselo razpoložen, volil »miss« in čeblljal ob svojem omizju. Večer je minil, kar hitro. Ne videl bi tega in ne vedel onega, če bi me ne razveseljeval prijatelj umetnik z izbrano govo-



N. Pirnat: „Miss Thalia“, Sava Severjeva (Scherbaum)



Spalna soba po načrtih akad. slikarja Toneta Kralja na jesenskem velesejmu. Last dr. Vavpotiča. Izdelala tordka Erman & Arhar, Št. Vid nad Ljubljano



Salonček po načrtih akad. slikarja Toneta Kralja Foto „Ilustracija“

rico tako nekako proti jutru: »To da je bohemski večer — še jaz nisem pozabil kravate doma!? Vse preveč elegancie in nobenih prevrnjenih miz. Spored brez pravega aranžmaja, brez pravega slovenskega, kaj šele ljubljanskega esprija in nobenih prevrnjenih miz! Vem, da ti piješ raje chartreuse ali sherry-brandý, samo da ti ni treba absinta, prijazne, priznane bohemske pijače. Nočes biti bohem, priznaj vseeno: brez prevrnjenih miz, brez apašev, bohemskega esprija ne gre, če hočes aranžirati bohemski večer. Nisem kubist, pa raje bi imel futurističen aranžma. To je vse preveč buržoazno. Iz jeze bi še danes raztrgal kravato, če bi ne bila »miss Thalia« tako lepo devojče. Brez prevrnjenih miz ne gre.«

Šel sem po svojih potih. Morda se je že delal dan. Ponekod so hrlele prve luči — morda pridnih študentov, ki bede nad knjigami, morda zakesnelih bohemov. »Ni brez vsega, kar je brbljal prijatelj. Osnoval bom novo bohemsko revijo.« Takrat pa se je res že napravil dan.

S Pogačarjevega trga

(Miss-epidemija)

— Al' ste že slišal? Miss Ilirijo, Miss Talijo, Miss Reteče in dijaško miss že imajo Zdaj bodo še med nami izvolili »miss Klek«. To bo konkurenca!





Naloufjene ribe solijo in spravljajo v sode za transport

To in ono o ribah

Ni ga koticica na kopnem in ni je globočine v vodi, kamor ne bi bilo prodrlo življenje. Nebroj je primerov tako v živalstvu kot v rastlinstvu, ki nam kažejo neupogljivo življenjsko odpornost in pa zmožnost prilagoditve organizma na dane razmere. Življenje klije in se razvija v pekočih puščavah in na mrzlih ledenih planjavah, življenje si je osvojilo teren za procvit in napredek v studencih in potokih, v deročih rekah in veletokih, v brezmejnih morjih in oceanih. Ni ga skoraj živalskega razreda, ki ne bi bil zastopan v ogromni armadi vodnih živali vsaj po enem zastopniku, da, celo sesalci in ptice, po večini izraziti prebivalci kopnega in zraka, imajo nekaj članov, ki so se z dušo in telesom zapisali vodnemu elementu. Brez števila je živalskih vrst, od enostaničnih protozoov do orjaških plavutonožcev, na kojih poedincih se da proučevati velezanimivo poglavje iz biologije: »Prilagoditev živalskega organizma na življenje v vodi«, najnazorneje pa se nam zanimivosti tega poglavja očitujejo v proučevanju ribjega organizma.

Spoznaj okoliščine, v katerih živi žival, in razumel boš pomen in ustroj njenih organov! Spoznaj vodo, vsa njena fizikalna in kemijska svojstva, pa ti bo postalo jasno, zakaj mora biti riba taka kot je in ne drugačna. V vodi, ki je zdaleka gostejša od zraka in zdaleka redkejša nego je kopno, je poprišče in torišče ribe od trenutka njenega nastanka do njene smrti. V njej si riba išče hrane, v njej se giblje iz enega kraja v drugega, tu se plodi in razmnožuje, skratka, voda je za ribo začetek in konec vseh njenih življenjskih funkcij. Primerjajoč ribje telo, njega zunanji in notranji ustroj z organizmom drugih živali, nam v splošnem pač ni težko odgovoriti, kaj je značilno za ribe, in prav lahko nam je spoznati razlike, po katerih se ribe razlikujejo od živali, katere uvrščamo v ostale skupine celokupnega živalstva. Zleknjeno in ob straneh nekoliko sploščeno telo vretenaste ali valjaste oblike, spredaj več ali manj zožena ali sploščena glava je brez vratu zlit s trupom v celoto, trup prehaja v močan rep — te značilnosti tvorijo prvi anatomske karakter ribjega organizma, za njimi pa neposredno slede organi za kretanje v vodi, namreč plavuti. Jojmene, kako dolgočasno je poslušati ali

čitati razprave o pomenu in funkciji teh plošnatih tvorb, porazdeljenih po vitkem ribjem telesu, in kako zabavno in poučno je opazovati delovanje plavuti na živem objektu v prosti prirodi! Zdi se mi in najbrž bo to tudi res, da je v vsakem gibu in v vsaki kretnji ribe več elegance in pa smotrenosti kot v ptičjem letu in da so ribje plavuti zdaleka popolneje prilagodene svojemu namenu kot ptičje peruti. Ščuka, postrv, ostriz, jegulja in nebroj drugih naših sladkovodnih rib te s sleherni kretjni prepriča o žalostnem, a resničnem dejstvu, da je človek sicer res najbolj razumno živo bitje, a še zdaleka ne vsestransko najpopolneje ustvarjen, in da je najmanjša ribica telesno zdaleka popolneje rojena za življenjski boj nego človek, ki se ponaša z znanstvenim imenom Homo sapiens. Če občudujemo smotrenost ribjega organizma že po zunanji anatomiji, koliko bolj se divimo čudežnemu ustroju njegove notranje anatomije! Koliko napora, duševnega in telesnega, koliko časa in denarja je človeka veljala iznajdba zrakoplova, s katerim se moremo povzpeti v zračne višave in pluti med nebom in zemljo, in kaj vse je moral človek poizkusiti in preizkusiti, preden se mu je posrečila konstrukcija podmornice! Zrakoplov in aeroplan nam pričata, da je ptica popolneje ustvarjena kot človek, iznajdba lokomotive in avtomobila ter sličnih prometnih sredstev nam svedoči o nepopolnosti našega organizma v hitrosti, in parobrod ter podmornica sta pričli, da bi se človek brez tehničnih pripomočkov ne mogel kosati v vodi niti s krapom, ki slovi za eno izmed najpočasnejših rib. Kako enostavno in skoraj bi rekel neokretno je gibanje najeleгантnejšega in najhitrejšega preokeanskega parnika v primeri z gracijoznimi kretnjami katerekoli ribe, in kaj drugega kot neokreten jeklen kolos se nam zdi še tako moderno konstruirana podmornica v primeri z ribjim organizmom. Sestav podmornice in njeno delovanje moreš razumeti do podrobnosti natanko, anatomija ribjega telesa ti je pač lahko poznana, njeno delovanje pa je prefino, da bi ga lahko razumeli do dna. »Pod hrbtnico imajo ribe vzdušni mehur, to je kožnato vrečo, napolnjeno z zrakom. Ker je zrak lahek, zmanjšuje vzdušni mehur telesno težo in riba zlahka plava. Kadar se spušča na dno, stisne mehur; če pa se hoče dvigniti, ga razširi.« Tako se glasi vse najvažnejše, kar nam ve šolska modrost povedati o notranjem organu ribjega organizma, s katerim riba regulira lego svojega telesa v vodi. Ne sliči tako in enako pripovedovanje pripovedovanju otroka o sestavi in delovanju parnega stroja in ni tak opis bolj podoben domnevi kot ugotovitvi neizpodbitnih dejstev? Naj se trdi o delovanju vzdušnega mehurja ali pa kateregakoli drugega notranjega organa to ali ono, dejstvo je, da njega delovanja še ni opazovalo človeško oko in pa, da je tako fino in komplicirano, da ga pač lahko domnevamo, povsem doumeti pa ga ne bomo mogli nikdar.

Čim bolj si prizadevaš prodreti v prirodne tajnosti in čim več si jih spoznal, tem bolj prihajaš do prepričanja: vem, da nič ne vem. Komaj začneš misliti, da si prodril do dna enega prirodnega pojava, že se ti odprejo novi problemi. Gibanje in kretanje ribe v vodi! Navidez kaj lahko razumljiv problem iz živalskega življenja, v resnici pa tako kompliciran, da se ne da razložiti ne s sliko in kaj šele z besedo! Naj načnemo drugo važno vprašanje iz tajnosti polnega življenja v vodi: Krvni obtok in dihanje rib? Začeti bi moral z razlago o sestavi zraka in o njega pomenu za živa bitja, opisati in razložiti bi moral sestav



Ščuka (*Esox lucius*). — Ni je ribe v naših vodah, ki bi bila smotreneje ustvarjena za življenje v vodi, kot je ščuka. Vodo reže, kot bi plovala v zraku in kadar treba, šviga v njej, da ji komaj slediš z očesom

krvi ter krvni obtok pri kopnih živalih, da bi mogel podati vsaj površno sliko, kako se pretaka kri po zamočano razvrščenem ožilju ribjega telesa ter kje in kako se kri osvežuje z življenje vzdržujočim kisikom. Prav tja v nauk o okostju bi nas zapeljala razprava o škrgah in, ko bi govorili o vodi, iz katere črpa riba v njej absorbirani kisik, kajpada ne bi smeli iti mimo načina, kako riba sprejema hrano in kako se prehranjuje. Tam problem za problemom, tu problem v problemu. Dihanje in prehrana... Didaktični predpisi zahtevajo, da se obravnava po-

glavje o prehrani docela ločeno od poglavja o dihanju, da si sta prehrana, odnosno prebava in dihanje prav za prav ena in ista funkcija živalskega organizma. Izjeme seveda tudi tu potrjujejo pravilo, da ni prehrane brez dihanja. Med vsemi živalmi je to dejstvo najlaže opazovati pri ribah: z grizljajem vode — (kako drugače naj imenujem ono porcijo te prekoristne tekočine, ki jo riba zajame v ustno duplino, čim odpre gobec?) — sprejme riba ne le množico v vodi nahajajočih se živalic in rastlinic, ampak tudi izvestno količino v vodi absorbiranega zraka. No, in kaj potem? Komaj si staviš vprašanje, je filtracija vode v ustni duplini že izvršeno dejstvo. Živalice in rastline so obtičale na vrši, sestojeci iz zobcev, s katerimi so posute notranje strani škržnih oblokov, ter čakajo, da jih pogoltne nenasitni želodec, kisik so iz vode sprejeli



Jegulja (*Anguilla vulgaris*). — Ni brez podlage izrek: „Se zojja kakor jegulja“. Jegulja se z lahkoto prerine skozi mesta v vodi, kjer bi vsaka druga riba obtičala in poginila. Kako iznajdljiva je priroda v ustvarjanju žiljenjskih zmožnosti!

številni škržni lističi v kri, v zameno pa oddali vanjo ogljikov dioksid. Skozi usta sprejema riba vodo ter v njej absorbirani kisik in v njej vsebovane organske snovi, skozi škržni razi pa jo zopet vrača, odkoder jo je sprejela, in z njo vred odstranjuje tudi ogljikov dioksid, plin, ki nastaja med tajnosti polnim procesom, imenovanim kratko asimilacija hrane. Ob tej priliki bodi mimogrede omenjeno šele pred kratkim ugotovljeno dejstvo, da je odbojna sila vode, ki jo štrca riba skozi škržni razi, tako velika, da se z njo riba poganja naprej, ne da bi ji bilo treba izvršiti najmanjšo kretnjo z repom, oziroma s plavutmi.

Splošno prevladuje mnenje, da so ribe intelektualno manj razvite živali. Prelistaj in prečitaj knjige, ki govore o ribah, o njih živčevju, o ustroju njih čutil, pa boš koncem koncev moral priznati, da se na podlagi našega dosedanjega poznanja ribe pač še ne more izreči končna sodba o stopnji njenega duševnega razvoja. Vsakdo, kdor je že opazoval način, kako si išče in lovi plen ščuka ali katera koli druga riba roparica, je uverjen, da mora tudi v ribi tičati nekaj takega, kar imenujemo pamet ali pa razum. Nam izredna osetljivost ribe za najrahljše valovanje vode

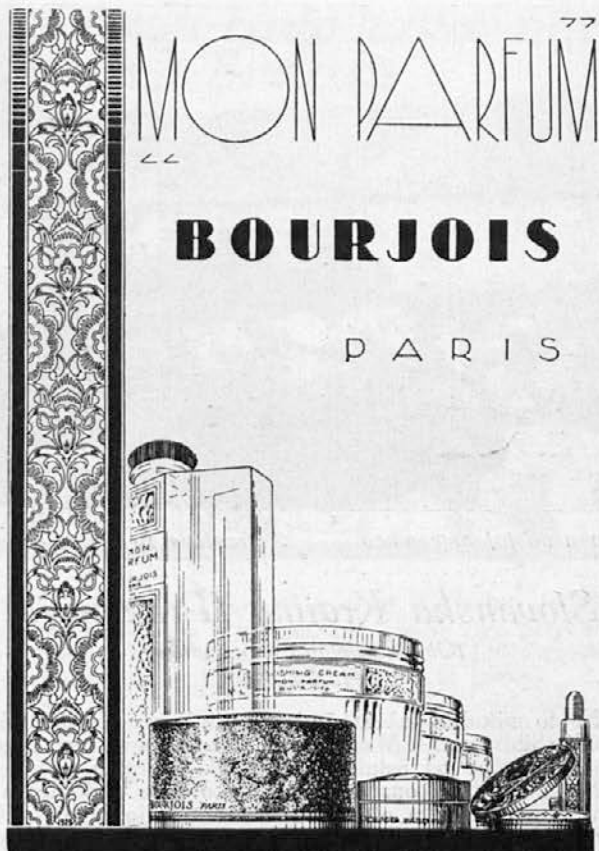


Pravi jeseter (*Acipenser sturio*). — Primer za nadanje ribe, t. j. ribe, ki si iščejo hrano v blatu na dnu voda

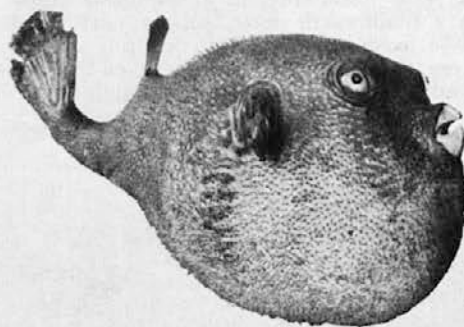
ne priča o dokajšnji porciji pameti in nam ne govori njena osetljivost za razlike v svetlobi in slične pojave v bližnji in daljni okolici, da je tudi riba inteligentna žival?

Najzanimivejše poglavje v proučevanju katerekoli živali je proučevanje o načinu njenega življenja, njena biologija. Mnogo časa in mnogo truda ter mnogo podrobnega opazovanja je bilo treba, preden so mogli ugotoviti način življenja vseh na kopnem bivajočih živali. Da je opazovanje vodnih živali, prav posebno še slanovodnih, v prosti narodi še neprimerno težavnejše, nego je opazovanje živali, ki oživljajo kopno, je menda samo ob sebi umljivo. Težave, s katerimi se ima boriti biolog, preden se mu posreči podati jasno sliko o načinu življenja te ali one vodne živali, nam izpričuje dejstvo, da še danes, ko je vendar prirodopisna veda v polnem razmahu, ni še povsem pojasnjen razvoj marsikaterere ribe. Kaj vse so do nedavna pisali, ugibali in fantazirali o razvoju in razmnoževanju splošno znane jegulje!

Ohranitev rodu! Na kateri drugi živali moremo lepše opazovati to najvažnejšo v biologiji slehernega živega bitja utemeljeno težnjo nego prav na ribi? Stotine, tisoči, da, celo milijoni iker, ki jih polože samice nekaterih ribjih vrst, so eden izmed najočitnejših dokazov, da stori in ukrene priroda vse za ohranitev živega bitja v potomcih. Neštete so nevarnosti, ki prete ribi s poginom, a česar ne bi riba zmogla ne z močjo in ne s hitrostjo, zmores s številom. Čim več iker izleže, tem večja je verjetnost, da se bo njen rod rešil in ohranil preko vseh neperilik in ne-

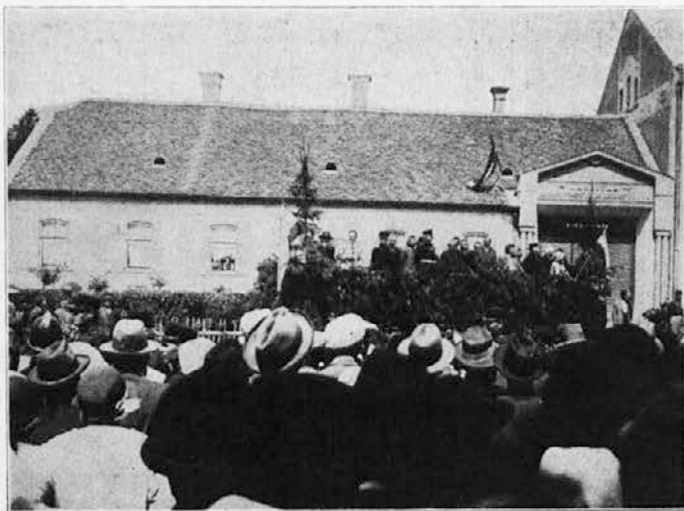


varnosti. Pretežna večina rib se za izlegla jajčeca sploh ne briga, temveč jih prepušča usodi, ki je v vodi še zdaleka brezobzirnejša kot na kopnem, tako da se jih razvije le prav majhen odstotek, dočim druga sploh ne dosežejo svojega namena. Skrb staršev za zarod, kakršne smo vajeni pri sesalcih in pticah, je ribam nepoznan življenjski nagon, vendar se tudi med njimi najdejo vrste, ki ne le skrbno varujejo položena jajčeca, ampak tudi mlade ribice. Kdo še ni čital o zetu ali celo sam opazoval to mično ribico, kako si iz rastlinskih vlakenc gradi gnezdece ter vanj polaga ikre, ki jim nato samec pahlja s plavutmi sveže vode? O grenčaku je znano, da zavaruje jajčeca s tem, da jih s tulčastim leglom polaga med lupine jezerskih školjk, kjer so varna pred sovražniki in kjer jih obliva vedno sveže dotekajoča voda. Nadvse skrben oče se nam zdi tudi samec morskega konjička, ki varuje in vali jajčeca v trebušnem mešičku.



Ježarica (*Diodon hystrix*). — Na prvi pogled — žoga za nogomet, v resnici pa prav prava riba. Vsak po svoje . . . Ježarica se brani s koščnimi bodicami, s katerimi ji je posuta površina telesa, plava pa s trebušom navzgor

Govoriti o gospodarskem pomenu rib za človeka, bi se reklo, govoriti o nečem, kar je znano vsakemu otroku. Ribe nam dajejo okusno, zdravo in ceneno meso, nekatere med njimi, v prvi vrsti jesetri, nam dobavljajo kaviar in ribji klej in pozabiti seveda ne smemo trske, ki je že marsikateremu bolniku vrnila zdravje s svojim nadvse zdravilnim jetrnim oljem.



Tribuna dostojanstvenikov

S proslave 10 letnice osvoboditve Prekmurja v Murški Soboti

Manifestacijsko zborovanje

Foto H. Kern

Slovenska Krajina (Prekmurje)

(Ob desletnici osvoboditve)

M. Kranjec

Ni to nikaka dežela čudežev, tudi ne Koromandija, pa tudi »Sibirija« ne. V resnici pa je to povsem zase dežela, dokaj drugačna od ostalih slovenskih pokrajin.

Polja se širijo onstran Mure; skoro do nedogledja — komaj na vzhodnem obzorju jih spremljajo hribi — Goričko in Bojnečko. Polja... Med njimi so razporedene trudne ceste; jagnjedi jih spremljajo in obnemogli topoli sanjajo ob njih. Pa ni dolgočasna pokrajina; nekaj posebnega je v njej: spomladí, ko se travniki bohotno razcvetajo; v vročem poletju, ko orumenela žita valovijo v vetru — komaj tu in tam s koruzo pretrgana in s cvetočim makom nad krompirjem; v jeseni, ko odcvete ajda — kakor belo morje — in še pozneje — ko travniki in polja orumenijo in se tista bolna orumenelost razširi mimo gozdov med hiše. Tedaj se ne sprehajajo več štrki po jarkih in po travnikih — vrane in kovrani posedajo po golem drevju, se spuščajo nad polja — in ko sneg pade na zimo, zahajajo med hiše v vas.

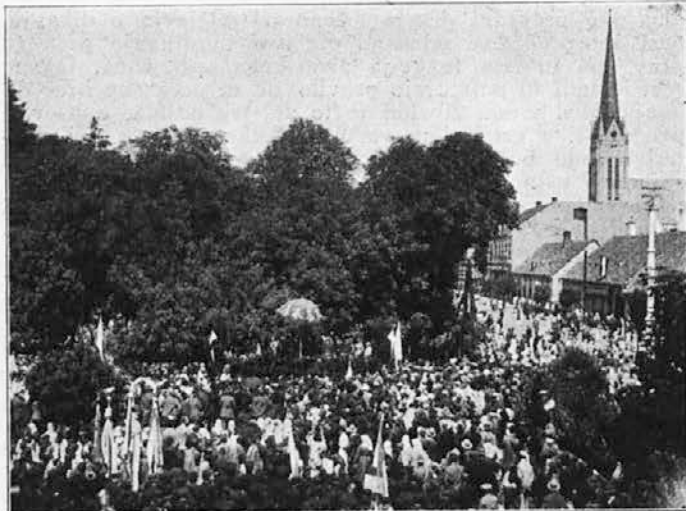
Taka je naša pokrajina; tam na sever se pač dvigne v Goričko, pa kakor da ravninske sanje segajo med te griče, zasajene z vinsko trto, zarasle s temnimi gozdovi.

Naše vasi so vse razvlečene od severa v jug, dolge, kakor je pokrajina. Hiše sanjajo med vrtovi in med drevjem —, nizke kočice še z večine s slamo krite. Z oken te pozdravljajo rdeče rože — vse leto bujno razcvetene. Naše hiše so tesne in skromne, ampak prijazne in nekam vedno praznične. Pesem te pozdravi, če vstopiš, in okroglično dekle se ti nasmehne. In gospodar ti položi na mizo vrček vina z lendavskih goríc, ali pa vsaj jabolčnico.

Trpka je naša zgodovina in ni niti enega prijetnih spominov vse do pred deset let. In le čudno, da so ljudje vzdržali. Čudno tembolj, ker so hodili delat na Madžarsko



K. Jakob: Poletje v Prekmurju



vsako leto in to v precejšnjem številu. Kljub vsemu pritisku, ki je bil od one strani, je vse ostalo, kakor je bilo nekdaj. In dočim je na slovensko kulturo vplival zapadni svet preko domače inteligence — na našega kmeta ta vpliv ni prišel, ker ni mogel. Pri nas so kulturo širili samo duhovniki, ki so sicer študirali na Madžarskem, ki pa so ohranili domačnost in jo tudi pri ljudeh skušali obvarovati.

Naši ljudje so — sanjavi, kakor je pokrajina (dolga in sanjava) in kakor je bila zgodovina, ki nas je skušala premamiti, da bi pozabili nase. Inamo svojo pesem; sicer veseli in dovtipni ob proščenjih in drugih veselih prilikah, smo na večer dovetni še za lepo čuvstveno godbo — naših cigánov. Godba in pesem nas spremljata in nam vzbujata razpoloženja. In kakor se vsako leto razkropimo po svetu (mnogo nas je in ne moremo drugače živeti), na zimske večere se vračamo pod krov, da čujemo svojo pesem, da čujemo svojo besedo.

ZDRAVILIŠČE ROGAŠKA SLATINA

Najlepše in najbolj moderno urejeno zdravilišče kraljevine SHS

Svetovnoznaní zdravilni vrelci:

TEMPEL - STYRIA - DONAT

Zdravljenje vseh želodčnih in črevesnih bolezni, bolezni srca, ledvic in jeter



Sezona: od 1. maja do 30. septembra

September najboljši čas za
uspešno in ceno zdravljenje

Koncertira vojaška godba. Največja udobnost. Na železnici znatni popusti. Ugodne zveze. Razpošiljanje mineralne vode. Zahtevajte prospekte!

Ravnateljstvo zdravilišča Rogoška Slatina



Mož: »Res nisem mislil, da si bom moral v zakonu vedno sam gumbe prišivati.«

Žena: »Mar si mislil, da boš v zakonu mogel kar brez gumbov hoditi okrog?«

Pred leti se je mudil znani francoski pisatelj Tristan Bernard — ki je to zgodbo sam pripovedoval — v francoskem kopališču, da bi mogel v popolnem miru napisati svojo novo komedijo. Poleg njega je stanovala dama, ki ga je vsak dan, posebno zvečer, motila z vpitjem, ropotanjem in pospravljanjem. Srdito jezen je Tristan Bernard komaj prikrival svojo jezo in čakal trenutka, da se mašči. V soboto zvečer je prišel iz Pariza soprogo one dame, da preživi konec tedna v kopališču. Na najljubeznivejši način je dal duška svojemu veselju, da soprogo zopet vidi. In tudi žena je na ves glas javljala svoje zadovoljstvo vsemu svetu skozi odprta okna. To je bilo Tristanu Bernardu preveč. Potrkal je na sosednja vrata in začuden soprogo je zaslišal grmeči glas svojega znamenitega sosedu: »Bodite vendar že tiho! Ali nimate nobenih ozirnov, — večer za večerom eno in isto!«

Vaši barvasti čevlji bodo kakor novi, ako jih barvate z Brauns,

Vilbra
barvo za usnje!

Tudi aktovke, kovčegi, usnjati stoli itd. vse izgleda kakor novo!

Dobiva se v vseh drogerijah ter trgovinah z barvo in usnjem!

Tovarna barv
Viljem Brauns, Celje.



Na sodnji. »Kako morete izpričati, da je bil obtoženeц popolnoma pijan?« — »Čul sem, kako se je živo prerekal s šoferjem!« — »To še ni noben dokaz.« — »Obtoženeц se je prerekal s šoferjem, toda šoferja nikjer ni bilo.«

Izpit. Profesor kandidatu: »Vprašanje se vam zdi bržkone težko?« — Kandidat: »Vprašanje samo ne, pač pa odgovor.«

»Teremtete.« se jezi cigan Janoš. »Že tri dni nosim voz na robcu in ne morem se spomniti, zakaj sem ga napravil? — Ah, jo že imam! Moram si umiti roke!«

Dva prijatelja se srečata po dveh letih. »Kako živiš v zakonu?« vpraša prvi. — »Izvrstno, moja žena je angel.« pravi drugi. — »Srečo imaš,« jadikuje prvi, »moja še živi.«

Stenski zemljevid Evrope

v merilu 1 : 500.000

Politični
zemljevid
Evrope

Najbolj
uporaben
in priporoč-
ljiv za vse
urade,
trgovska
podjetja,
društva,
šole i. t. d.

Priredil
Dr. Valter
Božinec

Velikost
156 × 104 cm



Cena za
nenalepljen
zemljevid
v 2 listih

Din 80—

nalepljen
na karton
s platnenimi
pregibi

Din 160—

na platno
s palicami

Din 220—

Dobi se v »Jugoslovanski knjigarni« v Ljubljani

Zgodba o radiu

Janez Oblak

(Ob obletnici ljubljanske radio-postaje)

Ilustriral Miha Maleš

I.

Moja žena je po čudnih ovinkih prišla do 3000 Din. Neka stara teta, Bog ji daj srečo, je imela šestdesetletnico. Ta teta je bogata, to lahko povem, toda te zgodbe ne bi smel povedati, če bi teta izvedela. Prosim, da ji tega ne poveš. Tudi ji ne bi nič pomagalo, teta je (skoraj bi dejal: hvala Bogu!) gluha na obe ušesi in tudi njene šivanke jih nimajo.

Za šestdesetletnico je darovala ženi 3000 Din. Štirinajst dni se je žena prepirala vsak dan, kaj naj kupiva za ta denar. Ona bi rada obleko in plašč in čevlje in abonement v gledališču, prav za prav je ta stvar šla od abonementa na obleke in plašč in čevlje. Otroci bi bili radi imeli nove čevlje in fantek hlače in dekletci oblekco in kapo. Tudi nase sem mislil, toda samo enkrat, in od tistega dne sem vsak dan slišal, da nimam nobene ljubezni ne do žene, ne do abonementa, ne do fantkovih hlač in sploh. Sploh je bila pika in je značila v naši hiši konec vseh pravd. In gorje, če bi po tej besedi še kaj zinil. Vsi otroci bi planili pokoncu in bi zavpili:

»Ata, zdaj bo pa ponev!«

Ponve nisem nikoli izzval. —

To sem hotel povedati na kratko, da orišem vse, kar je potrebno za to-le pripovedovanje.

Tiste dni so otvorili v Ljubljani radio. Moja žena je začela sumljivo molčati o obleki in abonementu in sploha ni bilo. Zapazil sem njene zamišljene oči in po vsej hiši so ležale številke »Slovenca«, odprte na oni strani, kjer je bilo kaj o radiu. Na nočni omarici Finžgarjev govor, na vzglavju Mlakarjeve historije, na mizi kakor slučajno pod šipo program. Ne zamerite, jaz mislim počasi in nisem mogel stvari do dna. »Kuja se, kuja se radi obleke in hlače!« je bila moja misel, toda prijemati se me je začela pod vtisom vsega »slučajnega« branja misel na radio. Bi, saj bi, če bi imel, toda zadnji zaostali ptič je moral za druge stvari.

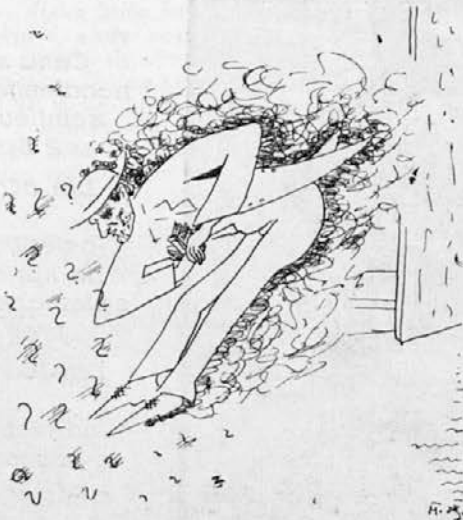
In je prišlo tako.

Začela je pri obedu, med obedom, med juho in krompirjem, med krompirjevo juho in krompirjevo prikuho. To povem natančno, da boste razumeli. Začela je kar brez uvoda, jaz nisem nobene rekel.

»Ti se motiš; jaz vem, kaj ti misliš, toda ti se motiš. Ti ne boš sebi kupoval ne suknje in ne klobuka. In če jaz pravim, da ne, pa ne in ne in ne!«

Pri zadnjem ne je treščila kozarec na tla in odšla.

In jaz tudi. Namreč kozarec! Kuhalo me je, kaj kuhalo, če je mogoče kuhanje po krompirjevi juhi. Zagrabila me



je sveta jeza, sveta, presveta jeza, z eno samo besedo ju-naška jeza. Sklenil sem, da uničim vzrok nemira naše hiše. Pograbil sem omot v omari, omot s 3000 dinarji in planil na cesto. Trdno sem bil sklenil, da jih vržem v vodo.

Da, tak sklep je bil v moji duši.

In ko sem tako okrog divjal ter me noben prijatelj prej ni vprašal kam, sem divjal že po Miklošičevi cesti in vedel, da bo denar zletel na frančiškanskem mostu v vodo.

Tam na Miklošičevi cesti, o kraj presrečnega imena, vila cement! Otemnil ni te časa beg, prej revščina, zdaj prelepa stvar!

Zagledal sem tole reklamo na barijeri:

V meni se je porodila škodoželjna misel.

»Čakaj,« sem si dejal, »da se boš lahko jezila.«

In šel sem in kupil — radio. Naročil sem, da ga smejo prinesiti in montirati šele drugi dan dopoldne, ko bom v pisarni. Plačal sem na račun tri tisočake, tri tetine tisočake.

Pri nas je bil tisti večer tihi večer in drugo jutro tiho jutro in začel se je običajni tihi teden. Niti ogenj se ni dal prižgati z vsem pihanjem in solznimi očmi.

»Zdaj morata še vidva v šolo brez zajtrka!« je rezala žena otrokoma kruh.

Oprostite, jaz ne najdem vzročne zveze za te besede, beležim jih, kakor sem jih slišal in kar sem slišal tisto jutro, ki je bilo začetek običajnega tihega tedna.

Običajno je bilo ob taki priliki, da sem tudi jaz šel brez zajtrka. V srcu sem že škodoželjno mislil na poldne, ko bo radio v hiši!

Namenil sem se, da opoldne pokukam samo skozi vrata in če bo prehudo, sploh ne vstopim. Ta sploh je različen od pike — sploh!

Izposodil sem si pri prijatelju kovača in ob enajstih stopil k Mraku na mali golaž in pivo. Za vsak slučaj, če — da, če bi ogenj tudi opoldne ne gorel!

Ob pol treh sem z utripajočim srcem stopal, recimo po pravici, drsal v četrto nadstropje. Žal mi je bilo, kajti zavedal sem se, da sem ženico razžalil, prav pobalinsko.

Vrata so bila priprta, narahlo sem jih odrinil in stopil v kuhinjo.

Pomislite, moje presenečenje! Ogenj je v štedilniku gorel in na njem se je cvrl dunajski zrezek. Dunajski zrezek, moja najljubša jed. Zraven pa je kipel ričet!

Pograbilo me je ogorčenje. To je njeno maščevanje. Zrezek sebi, meni ričet, ker ga ne maram!

Okrenil sem se, ko se je ozrla žena. Oblečena je bila boljše nego po navadi in tudi nakodrala se je bila.

Nič ne vem več, kako se je to zgodilo. Planila je proti meni, jaz dvignil roke, da se ubranim, toda se mi je vrgla okoli vratu in začela cmokati po mojem neobritem licu.

»O moj mož, možiček, moj možiček radio, moj radio možiček, da, moj srčni radio, moj predragi radio sploh!« —

Tudi ta »sploh« je različen od onega pike sploh in je klicaj-sploh!

»Toda, toda —« sem se branil, »saj je za tvoj denar, za tetin denar!«

Pričakoval sem, da trešči v hišo!

Ona pa me cmoka po neobritem licu in jeclja od sreče in jeclja:

»O moj možiček radio, moj radio možiček, moj radio sploh!«

Ta »sploh« je pomenil višek njenih čuvstev in vidni izraz je bil dunajski zrezek. Da, dunajski zrezek, name njen meni!



»O ti modri možiček, kako si vse to preudarno rešil, vso tisto stvar!«

Tista stvar so bili oni tisočaki.

II.

Radio je prekucnil hišni red, radio je prekucnil misli, radio je prekucnil želje — radio sploh! Ta »sploh« je moja zadrega, kako naj opišem vse to.

Čez tri dni je dejala ženica:

»Prijateljico bom povabila! To bo strmela in kuhala zavist!«

»Prav!« sem dejal.

»Toda obleke pa nimam nobene. Ali naj povem, da sem kupila radio namesto obleke. To bi ji bilo prav in raznese nas po mestu. Saj vem, vem, da nimaš denarja, toda zdaj pa kupiva na obroke —«

In da rešim čast hiše, sem prikimal.



In žena je imela obleko, preden je prišla prijateljica. Ko jo je ugedala, da prihaja, si jo je hitela oblačiti. Preden je ona prisopihala v četrto nadstropje, je bila moja žena že pripravljena, kakor da odhaja.

»O, kako sem te vesela,« ji je hitela naproti. »K tebi sem hotela, prav k tebi, ker te ni bilo. Bala sem se, da si obolela!«

»Saj sem rekla, da pridem poslušat radio!«

»Kar dajva!«

In po ne kratkem piskanju in cviljenju in rohnenju in pokanju in aparatu, s katerim je hotela moja žena pokazati svojo radioamatersko zmožnost, se je oglasila ljubljanska kukavica.

»Zdaj bodo dajali kmalu baje tudi opero!« je menila prijateljica. »To se bo slišalo čudno. Jaz sem možu rekla, da imam rajši abonement.«

»Mi ga že imamo!« je drzno dejala moja žena in ni trenila z očmi.

Mene je občila zona. Kajti vedel sem, kaj to pomeni. To je pomenilo abonement vsaj dveh parternih sedežev v prvih vrstah.

Ko je prijateljica odšla, trdeč, da je naš aparat krasen in da si ona tudi takega želi — sem vedel, da bo g. Bizjak prodal vsaj štiricevni aparat.

»Kako si mogla reči tisto o gledišču?« sem jo začudeno vprašal.

»Vidiš, možička,« je dejala nedolžno. »Ali naj raznese, da zdaj ne moremo radi aparata?«

Dokaz je bil jasen in na dlani.

Drugi dan sem prosil šefa za predjem — zaradi abonementa.

III.

Bila sva povabljena na radiokonzert k prijateljici. Prejšnji dan je bila moja žena v mestu. Prinesla je domov par škotel in v mojo grozo je za njo prinesel sluga iz konfekcijske trgovine nov plašč.

»Ali naj grem brez plašča k prijateljici!« je bil točen odgovor.

»Vem, vem,« sem dejal, »sicer bi mislila, da radi aparata —«

»O, ti moj možiček!« mi je padla okoli vratu, »kako si moder, ti moj radio!«

Meni je prihajalo slabo pri srcu.

Toda pod večer sva šla k radiokonzertu k prijateljici. Imela je petcevni aparat in okvirno anteno.

Ko je moja žena zmagoslavno slekla plašč in pokazala kakor slučajno nove čevlje in nov klobuk in stopila k aparatu, sta pobledele obe.

Vem, moja žena radi petcevnega aparata, prijateljica radi plašča.

Tisti hip se mi je porodila srečna misel.

IV.

Vrnila sva se. Na pragu nas je že preplašena sprejela služkinja.

»Naj ne zamerijo, jaz nisem kriva, jaz nisem prav nič kriva!«

In preden sva izvedela od nje, kaj in kako, mi je udaril na nos strašen smrad po usnju in zažganem suknu. Fant in starejša deklica sta se prestrašeno tiščala v kotu.

»Kaj je bilo?« sem planil nadnju.

»Radio sva napeljevala!« je jecljal fant.

»Da, anteno!«

»Da, Majda je stala na štedilniku in zabijala žebelj tamle,« je kazala dekla. »Stanko je sedel pred njim in zabijal žebelj tamle. Žerjavica mu je padla na kolena in zažgala hlače.«

»Novih bo treba!« je dejala žena enostavno.

»Nič ne bo novega!« sem bruhnil. »Nič ne bo novega! Samo to bo novo, da pošljem radio nazaj, da pošljem tvoj plašč nazaj, da pošljem tvoj klobuk nazaj, da pošljem tvoje čevlje nazaj. Fant bo dobil hlače iz mojih starih in Majda ima lanske čevlje!«

Čakal sem, kaj bo. Ali se bo vdrla zemlja ali ne.

Žena me je gledala, gledala, gledala vsa začudena, nato planila v jok:

»Vse gre lahko nazaj, samo radio, radio pa ne! Ali rabim obleko ali rabim čevlje ali rabim klobuk ali rabim gledišče? — Doma bomo, fantu bom naredila hlače iz tvojih in bom poslušala koncert in opero doma, za Majdine čevlje pa bo že. In v obleki me je že videla in v plašču in v klobuku, zdaj sem lahko doma. Saj zdaj bomo lahko doma, samo radio naj ostane.«

In so mi še otroci padli okoli vratu in prosili:

»Samo radio naj ostane!«

Tako je radió ostal, vse drugo pa je romalo nazaj. Žena je itak trdila, da si je dala poslati samo na ogled.

Od tistega časa se je vse prekucnilo v hiši. Moja žena je sedela doma in trdila, da sploh ne mara nikamor, ker ima vse doma.

Srečal me je prijatelj in se mi zaupal:

»V nedeljo imamo nekaj na Posavju pri Rogovilci!«

Tisto nekaj sem poznal, obstojalo je iz desetih litrov stavljenega in zapravljenega vina. Moj prijatelj je izgubil in hranil že tri mesece za to pijačo.

»No, in?«

»Ali ne bi povabil moje družine na radiokonzert?«

»Drage volje, jaz itak govorim v radio tisto popoldne in me ne bo motil obisk!«

»Ti si zlat fant!« mi je skoraj padel okoli vratu. »Pri- pelji se za mano! Zdaj pa z menoj in povabi slučajno! Ne daj se ostrašiti, če bom nejevoljen. Vztrajaj, vztrajaj. Ljuba duša zlata!«

In sva šla. In smo govorili in je prijatelj izrekel dvom, da bi radioaparati sploh mogli dati čisti glas. In sem se jaz razvnel in trdil, da se pozna, kdo govori in da me lahko danes poslušajo. Njegova družina vsa na noge. Ali je res? In tako sem jih povabil. Prijatelj je mrko pogledal in dejal, da morajo z njim. Zakaj pa je nedelja? Nikoli nima za družino časa, zdaj pa mu jo zavajam. Skratka, bil je hud in sem mislil, da si je premislil. »Prav žal mi je,« sem dejal. Takrat mi je stopil na prste in zašepetal: »Vztrajaj, vztrajaj, duša zlata!«

In sem vztrajal, vztrajali smo vsi in se je omehčal.

Družina je šla k meni domov, jaz na radio predavat, prijatelj k Rogovilci.

Ko sem zropotal v tisto belo škatlo svoje predavanje, sem jo mahnil za njim. Pri Rogovilci, ej, tam se pozabi, kje je človek doma. In smo res prišli šele ob desetih domov.

»Kod si za božjo voljo hodil?« me je žena sprejela.

»Predaval sem v radio!« sem zinil nesrečnik. »Čakati sem moral, ker je imel defekt in so program spremenili!«

»Kako se lažeš!« je vzkliknila napol ogorčeno, napol zmagoslavno, »saj smo te vendar slišali — že ob petih!«

Zbral sem vse svoje moči in misli, kajti treba je bilo vseh sil in vse energije. Po Rogovilci je sploh treba moči in sil! Ta »sploh« je vinski sploh in ni pika in ne klicaj, ta sploh se je končal pri meni takole:

»Če bi ne smel za tisti honorar, ki sem ga prejel pri radiu — jaz ne maram kontrole — tu imaš honorar, toda, toda jutri bo šel tudi aparat nazaj, da, jutri bo šel tudi aparat nazaj, aparat nazaj! Jaz ne maram kontrole, no-bene kontrole sploh!«

»Saj nisem nič rekla! Ali sem kaj rekla? Sploh nisem ničesar rekla. Da, sploh! Saj si zaslužil! V radio govoriti mora biti mučno. Saj si zaslužil razvedrila! In kako si govoril! In slišali smo te! Ampak aparat boš pustil, saj ga boš pustil. Otroci ga imajo tako radi in meni ni nič dolgčas, če imajo sejo. Sploh mi ni dolgčas!«

Ta »sploh« je pomenil predajo trdnjave.

»Si bom premislil!« sem dejal moško. To premišljevanje traja in pri naši hiši je zlat mir, le radio včasih cvili in piska — moje seje zdaj nemoteno trajajo lahko do polnoči.

»Škoda,« pravi včasih žena, »da nisi prišel prej! V Rimu je bila Traviata.« Ali: »Na Dunaju so bili Dunajski kupleti.« Ali: »Kako čudovita je poljska opera!«

»Res škoda,« pravim, »te strašne seje in še po seji me ljudje ne puste na miru!«

Oba sicer veva, kako je, toda zdaj je mir in radio je prinesel mir in fantu hlače iz mojih starih hlač. — S predjemom sem sebi kupil suknjo.

Tako mi je pripovedoval moj prijatelj pri neki taki seji pri Kaplanu, ko sem že razmišljal, kako se bom opravičil sam doma. Prijatelj, saj veste vsi, ko bi ne bilo pri nas tega in tihih juter in začetkov tihih tednov, bi ne menjali z nobenim samcem.

»Jaz še zmerom premišljam!« je važno pristavil.

Tako me je zavleklo in Miklavž je tudi naši hiši prinesel radio in ničesar drugega.

Otrokom sem prepovedal hoditi po štedilniku in ženi naročil, da mora trditi, če bo govor o gledišču, da ji škodi slab zrak in jo bole oči pri gledanju na oder in da zato nima abonementa.

Toda stvar ni imela uspeha. Moja žena je šla sama v gledišče ter me poiskala po predstavi pri Kaplanu pri seji. Otroci niso hodili sicer po štedilniku, temveč po stregi in vsak dan prestavljali anteno ter si je nazadnje eden zlomil k sreči roko. K sreči pravim, ker bi si bil lahko obe.

† Zdenka Rodič

Nenadoma je preminula v svoji češki domovini naša modna sotrudnica gospa Zdenka Rodič. Vsi, ki so pokojnico poznali, so znali ceniti njeno družabnost, posebno pa še razgovore o umetniških problemih mode modne linije itd., ki so bili vedno izredno zanimivi. Z mladostnim navdušenjem je pozdravila našo novo revijo »Ilustracijo«, saj je bil ta list v takem formatu in zasnovi, kakršnega si je bila sama že davno želela. Prva se je odzvala povabilu uredništva, da poroča o modnih novostih. Zato jo bodo »Ilustracija« in njene čitateljice ohranile v prijaznem spominu. — Modni atelje »Zdenka Rodič« posluje še naprej v Ljubljani, Miklošičeva cesta števil. 10.



„Ilustracija“

Naslovna slika na ovitku: A. Sirk, Ob trgatvi (olje).

Foto »Ilustracija«: Marjan Pfeifer.

Vsem sotrudnikom, ki nam pošiljajo fotografije: pošiljajte nam samo originalne fotografije! »Ilustracija« more prinašati le tiste fotografije, ki jih niso objavili drugi listi.

Zbog pomanjkanja prostora nismo mogli objaviti mnogo gradiva. Prosimo potrpljenja; vse pride na vrsto.



**SALDA-KONTE
ŠTRACE
JOURNALE
ŠOLSKE ZVEZKE
MAPE
ODJEMALNE
KNJIŽICE
RISALNE BLOKE
ITD.**

NUDI
PO IZREDNO
UGODNIH CENAH

KNJIGOVEZNIKA
JUGOSLOVANSKE TISKARNE
PREJ **K. T. D.**
V LJUBLJANI, KOPITARJEVA 6/II.

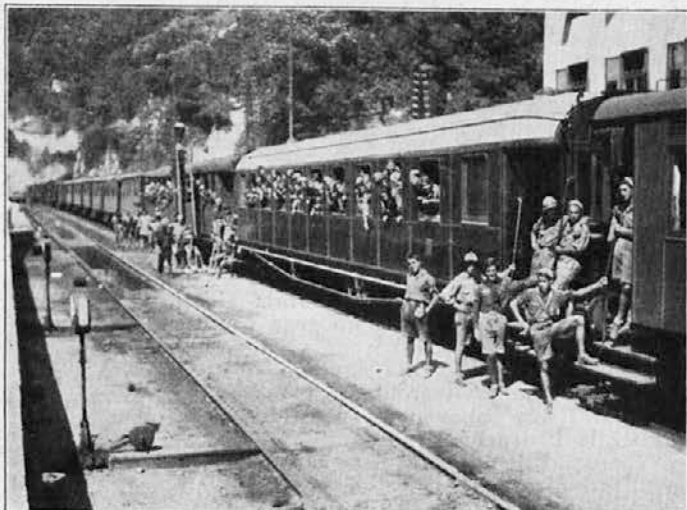


Taborno ognjišče s celjskim taborom skavtov v Beogradu
Foto I. Pengov

Sabor jugoslovanskih skavtov

I. P. I.

Od 30. avgusta do 2. septembra 1929 se je vršil v Beogradu na porti cerkve sv. Marka sabor jugoslovanskih skavtov, združen z vsakoletno skupščino. Sabora, to je skupnega taborjenja so se udeležili tudi slovenski skavti v zelo častnem številu. Tvorili so skoro najjačjo skupino, bilo jih je okrog 200. Malo manj kot polovico so tvorili Ljubljanci, ki so imeli sami prav za prav tri tabore. V celoti je bilo zastopanih 64 stegov (mestnih organizacij) z okoli 1500 člani. Impozanten je bil pogled na taborne zabave ob ognju, ko se je vsa ta masa in še nebroj občinstva zbrala k veselemu zabavanju in popevanju. V taboru samem je bila tudi tekma. Pri tej so zasedli Slovenci vsa prednja mesta, najbolje pa sta se plasirala Maribor in Ljubljana. Pa ne le pri tem, tudi povsod drugod so vzbujali slovenski skavti s svojo disciplino, strumnostjo in veselostjo občje priznanje, ki je dobilo spontanega izraza pri sprevedu, kjer so bili slovenski skavti in slovenske skavtinje med vsemi ostalimi 5000 skavti edini, a zato tem burneje aklamirani. Naše narodne noše in naše pesmi imajo pri tem zelo veliko zaslugo. Uspeh, ki so ga dosegli slovenski skavti v Beogradu, pomeni mnogo ne le za organizacijo, temveč za našo milo Slovenijo sploh. Zato je prav, če zve zanj tudi naša širša javnost.



Slovenski skavti pred povratkom Foto I. Pengov

Grafološki kofiček

Prosimo vse tiste čitatelje, ki pričakujejo odgovore, da malo potrpe. Naš grafolog je bil dalje časa odsoten. Ko se vrne, prejmejo vsi v redu odgovore.

Uganke

Rešitve ugank v prihodnji številki. Tudi rešitev nagradne križanke in razdelitev nagrad v prihodnji številki. Prejeli smo več rešitev po določenem roku in zato zakesnitev.

Acelj: »Tako se dolgočasim, da že ne vem, kaj početi. Nič me ne more razveseliti, nič, prav nič ne obrniti moje pozornosti nase.«

Bacelj: »Podpiši veliko menico na tri mesece in videl boš, kako ti bo čas kratek!«

Spasite Vaš ukras
Vašu kosu novom
pronadenom
francuskom
pomadam

Michel'

Obustavi opadanje
i sedenje kose

Izleči kosno tkivo;

odstrani perut i sve boljke, od kojih kosa opada i sedi

Depo za Jugoslaviju: Beograd, Vasina ul. 8, II. sprat,
prodaje i apoteka Delini, Knez Mihailova ul. br. 1



NA OBROKE!

OBLAČILNICA
ILIRIJA
VODI!

3 metre volnenega
blaga za ženski
plašč z brokatno
podlogo kompletno
350, 400 in 430 Din

Največja izbira!
Najboljše blago!
Najnižje cene!

Najdaljši rok
odplačevanja!

Zahtevajte vzorce!
Zahtevajte
poset potnika!

OBLAČILNICA
ILIRIJA, LJUBLJANA
MESTNI TRG 17/I. TEL. 28-25



Jahta gospoda vojvode

Sven Elvestad

Illustriral Albert Sirk

(Dalje)

V.

Pustolovčev polom.

Sklenila sva, da se dobiva sledečega dne opoldne na policiji, da zopet obiševa zločinca in da vendar čujeva konec njegove storije. Preden je Krag odšel od mene, sem mu še prečital svoj rokopis. Zdelo se mi je, da je bil zadovoljen.

»Vendar stvar svoje vrednosti, da jo morem predložiti sodniji,« je rekel, »in sicer njegovo priznanje, da je bil on tisti, ki je svojčas vlomil v bruseljsko podružnico banke Crédit Lyonnais.«

Ko sem se drugi dan pripravljaval, da odidem na policijo, sem opazil, da je klobuk na robu zopet bel. Poskušal sem, da ga očistim, pa ni šlo. Že sem hotel vzeti drug klobuk, ko sem se spomnil, da mi je rekel Thomas Busch, kako se mi dobro poda — mogel bi misliti, da izzivam njegovo sodbo tudi o novem klobuku, če bi ga vzel seboj. Vzel sem klobuk, ki sem ga imel prejšnji dan. To poročam zaradi tega tako natančno, ker je velike važnosti z ozirom na poznejši razvoj dogodkov, kakor boste videli. Tedaj pa nisem niti malo mislil, da bi imel zamazani rob klobuka važno vlogo v celi zadevi.

Ko sva se sešla z detektivom, je bil ta zelo zamišljen, vendar pa dobre volje.

»Prejel sem še eno brzovajko,« mi je rekel.

»V zadevi Thomasa Buscha?«

»Da.«

»Od koga?«

»Bruseljske policije. In sicer gledé na vlom v Crédit Lyonnais. To, kar je pripovedal, je resnično. Spomladi 1904 je bil izvršen izredno drzen vlom v banko. Plen tatov sta bila približno dva milijona kron, a policija ni našla kljub vsemu temeljitemu poizvedovanju niti najmanjšega sledu, kdo bi bil vlom izvršil. Ker je zdaj policija po moji brzovajki dooznala, da mi tu o tatvini bržkone nekaj vemo, bo poslala k nam detektiva, ki bo prispel že v par dneh.«

»Nekaj posebnega in nenavadnega bo še iz tega.«

»Vsekakor. Na vsak način je to prvo priznanje iz ust Thomasa Buscha. Skoro da je v resnici opustil vsako misel na beg in da se je mirno vdal v svojo usodo... Pa saj nikoli ne vemo, kaj je ž njim.«

Vstopila sva v celico in našla sva pustolovca baš tako dobre volje, kakor dan poprej. Ko me je zagledal, je vzkliknil:

»Eto, tu je vendar naš prijatelj v rjavem ulstru! Pozdravljena, gospoda moja!«

Sedli smo in jaz sem mu takoj prečital, kar sem napisal. Začel je ploskati, ko sem končal. Potem sva izrekla željo, da nadaljuje on s pripovedovanjem, kako se mu je posrečilo, da je prisilil Ostende s kapitulacijo.

»Ko sem četrtega dne vstopil v igralnico,« je nadaljeval, je dosegla napetost in radovednost publike svoj višek.

Gospodje in dame so se drenjali okoli mene, da bi se upoznali z menoj. Jaz pa sem šel mirno mimo njih in hladno odzdravljaval njihovim prijaznim pozdravom. Ko sem izpil kozarec Apollinarisa in plačal z zlatim novcem, sem takoj pristopil k veliki zeleni igralni mizi, kjer je že bila zbrana velika množica gledalcev.

Croupier me je pozdravil s prisiljenim nasmehom. Saj sem vendar prejšnji večer pognal njegovo banko k vragu in croupier, ki kaj takega dopusti, pač ne more biti posebno priljubljen pri direkciji igralnice.

Stavil sem, kakor navadno, najmanjšo vsoto, ki je dovoljena. Pet kronic. Igral sem brez posebne vneme in ko so zvečer zaprli igralnico, sem se vrnil na svojo jahto z dobičkom borih 17.000 kronic. To pa je bila največja vsota, ki jo je kdo ta večer v igralnici priigral. Igral sem tudi visoko igro in samo drzni igralci morejo priigrati visoke vsote.

Petega dne se je zdelo, da se bo vse baš tako končalo.

Igral sem več ur samo s par tisočaki. Meni nasproti je igral madžarski grof, večkratni milijonar, ki je v začetku z veliko hladnokrvnostjo izgubil velikanske vsote. Bil je to lep, mlad mož z aristokratsko zunanostjo.

Naenkrat je vrgel Madžar 50.000 kron na mizo. V hipu se je croupierju orosilo čelo.

Madžar je izgubil. Še enkrat je igral s 50.000 kronami in zdaj je dobil 150.000 kron.

Zdaj mu je bila sreča zvesta. V pol ure je priigral nadaljnjih 80.000 in pol ure nato 250.000 kron.

Seveda bi bilo zanj zdaj najbolje, da bi šel iz igralnice. Tega pa ni storil in sreča mu je obrnila hrbet. Opazil sem, da ni treniran igralec. Naenkrat je postal nervozen, ko je izgubljal eno igro za drugo, dočim sem jaz dobival.

Pri vsaki igri sem podvojil priigrano vsoto. Kupček denarja pred menoj je stalno naraščal. Že je bil pri 40.000 do 50.000, padel na 55.000, zdaj se je dvignil na 80.000 do 120.000...

V največji napetosti so vsi sledili moji igri. Madžar je že izgubil vse, kar je priigral. Zdaj pa sem tudi jaz padel na 70.000 in croupier je bil naenkrat prijaznejši. Na vso moč sem pospešil svojo igro. Igral sem z blaznimi vsotami, jih podvojil in že sem priigral pol milijona.

V tem trenutku me je nekaj prešinilo. Vrzi igro pol milijona in dobil boš, mi je švignilo skozi možgane.

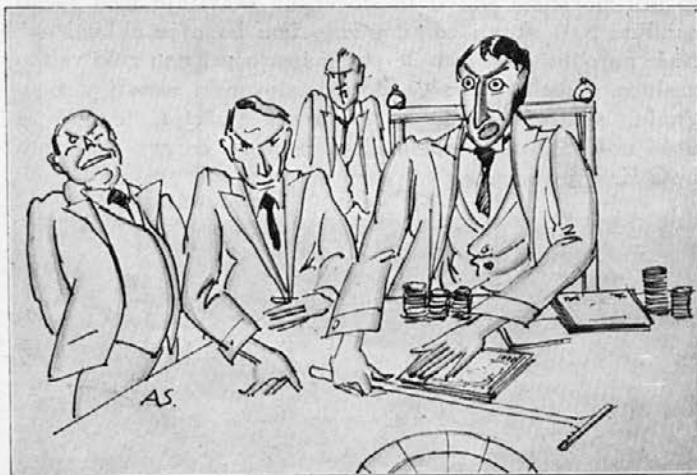
»S sledečim vložkom boste pognali banko — — « je rekel croupier.

V resnici se je banka majala v svojih temeljih.

Ali naj poskusim in naj vržem ves ta kup zlata na črno?

Baš sem že hotel to storiti — v zadnjem trenutku pa sem spremenil svoj sklep in vrgel na mizo ubog cekinček.

Glasi smeh je lušknil med kibici za mojim hrbtom — izgubil sem...



Obraz croupierja bi bila morala videti, velecenjena! Njegov pogled je švigal od ubogega cekinčka do velikanskega kupa zlata in bankovcev pred menoj.

Zopet sem vrgel cekin- na črno.

»Rdeče!« je javil croupier.

Izgubil sem ponovno. Bežna sreča mi je obrnila hrbet in zbežala k drugemu.

Zamenjal sem težke zlate novce za bankovce in zapustil igralnico. Ko sem prišel na svojo jahto, sem poklonil moštvo sektu.

Zvečer sem preračunal svojo blagajno; svoj milijon sem pomnožil za še en milijonček.«

»Če ste imeli take dobičke, bi pač morali nehati z igranjem.« je rekel Asbjörn Krag.

»Ne, saj sem komaj zaduhal kri. Zdaj šele sem hotel igrati za res. Sklenil sem, da ne bom zapustil mesta Ostende, dokler nisem priigrall treh milijonov. Šele en milijon sem priigrall, še dva sta mi manjkala.

Drugi dan sem nadaljeval. Igral sem, kakor da bi bil zblaznel. V začetku me je spremljala sreča in priigrall sem precej visoke vsote. Kmalu pa sem začel izgubljeti.

Na koncu koncev sem imel vendar še dobička 200.000 kron in bi se seveda mogel zadovoljiti s tem novcem za ta dan. Polastila pa se me je čudna strast in sklenil sem, da ostanem.

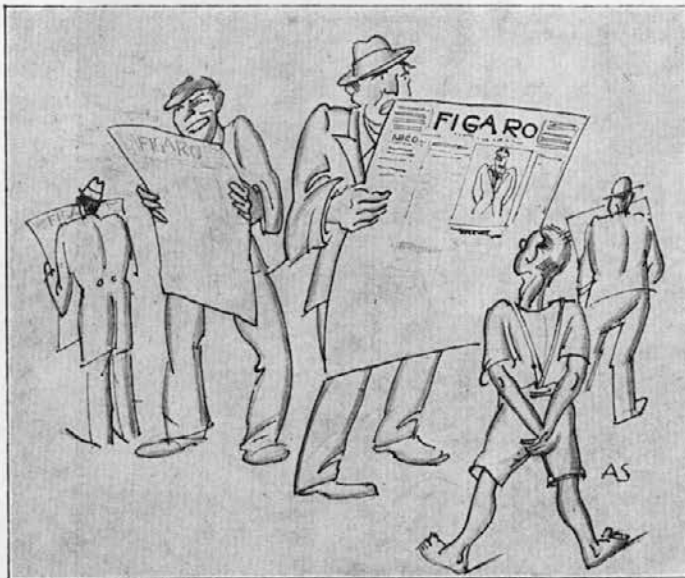
Opolnoči sem izgubil milijon.

Asbjörn Krag je skočil pokonci.

»Ali ste mogli biti tako nespametni, da ste nosili te velikanske vsote seboj?« je vzkliknil.

»To — to vam bom takoj razložil... Ali ste že premislili kdaj, kaj je to: nositi seboj milijon v zlatu? To je — samo po sebi umevno — nemogoče. Saj sem ga vendar zamenjal za bankovce. Kar se pa tiče odgovora na vaše vprašanje, ne smete pozabiti, da sem bil trdno odločen priigrati tri milijone. Zato so moji vložki morali biti veliki.

V teku sledečega dne sem moral poskrbeti za najraznovrstnejše stvari. Poleg tega sem dal raztrositi to vest, da nameravam drugi dan ob solnčnem vzhodu zapustiti Ostende. Za to sem imel tehten vzrok, ki me je prisilil, da čimprej otresem prah tega mesta s svojih čevljev.



Ta vzrok...? Nu, moja igra za milijonske vsote je vzbudila toliko zanimanja, da je neki reporterček o tem in takem priobčlil celo poročilo v pariškem dnevniku. Še se spominjam naslova tega poročila. Glasil se je:

**Portugalski vojvoda v zlatu.
Izgublja in dobiva premoženja.
Pognal banko k vragu.**

Nekemu fotografu se je posrečilo, da me je ujel, ne da bi jaz vedel in tudi ta fotografija je bila v listu.

Ko sem prebral članek, sem si bil takoj v svesti, da bodo na Portugalskem začeli poizvedovati, kakor hitro dospejo vesti tja dol, kdo je ta 'vojvoda v zlatu'. In seveda bi prišlo na dan, da takega vojvode s tem imenom na Portugalskem sploh ni.

Zelo sem obžaloval, da si nisem izbral bolj oddaljene domovine, Brazilijo ali kaj podobnega. Tega sedaj ni bilo mogoče menjati.

Jasno mi je bilo, da moram kar hitro odnesti peté. Vsaka sekunda je bila dragocena. Zadnjo noč pa sem moral še pošteno izrabiti, da bi se poslovil od mesta, kakor se spodobi gentlemanu. Razposlal sem zato povabila.

»Povabila?« je vprašal Krag ves začuden. »Mislil sem, da ste hoteli zadnjo noč pač preigrati v igralnici?«

»Sklenil sem, da bom igral do polnoči. Po polnoči pa sem nameraval posetiti svojo zabavo na svoji jahti. Ta jahta je bila ena najhitrejših v vsej Evropi in baš radi tega sem si jo najel.«

»Razposlali ste torej povabila. Koga ste povabili?«

»Ravnatelj igralnice in kopalniščne restavracije, štiri odlične, prijazne gospode. Dalje ravnatelja 'Ostenske banke', s katerim sem imel ves čas mojega bivanja mnogo posla. Župana in še nekaj najodličnejših meščanov.«

»In vsi so sprejeli povabilo?«

»Seveda,« je odvrnil Busch, čudeč se vprašanju. »Saj jih je povabil vojvoda. To je bila zanje izredna čast.«

»Čemu pa ste priredili to zabavo?«

»Izdela sem si načrt, morda enega izmed najbolj genialnih, kar jih je bilo iztuhtanih, trdim. Naročil sem svojemu dvornemu maršalu, da je nakupil potrebne stvari. Zabava naj bi bila nekaj tako izrednega, da kaj takega še ni bilo videlo mesto Ostende...«

»Nu, in kako je bilo na zabavi?« je vprašal Krag. »Muči me silna radovednost, ali ste izgubili igro ali dobili.«

»Samo trenutek prosim, gospod detektiv. Moram vam najprej povedati, da sem brzojavno pozval na svojo zabavo znamenitega Cocquelina, da bi ta recital par kratkih stvari. Honorar 2500 kron. Izjavil je, da pride s posebnim vlakom, ki ga plačam jaz. Poleg tega sem nakupil vse mogoče stvari za čim originalnejšo razsvetljavo v bengalični luči.

Ko sem vse to uredil, plačal posebni vlak in honorar za Cocquelina, sem imel v blagajni baš milijon kron.

In ta milijon sem imel v žepu, ko sem ob osmih zvečer stopil v igralnico. Kakor hitro sem se pojavil, me je naenkrat obkrožila množica ljudi, kakor vedno. Vsi trije ravnatelji so se prerili skozi gnečo in se mi zahvalili za to izredno čast, da morejo prisostvovati zabavi na moji jahti.

Rekel sem jim:

»Ko sem prišel v Ostende, sem bil pripravljen na to, da izgubim milijon kron. Vseeno mi je bilo, na kakšen način se to zgodi, hotel sem le študirati vse pojave strahu pri pravi hazardni igri. Moje premoženjske razmere mi to dovoljujejo, ker taka vsota zame ne pomeni mnogo.«

Ravnatelji igralnice so se priklonili vljudno in izrazili nado, da pač še imam tisti milijon.

»Prav imate,« sem rekel, »še celo priigrall sem en milijon... Kakor ste čuli, sem doživel to čast, da sem pognal banko...«

»Čul sem,« je odgovoril eden od trojice brž. »Predvčerajšnjim so prihajale tužne vesti.«

»Toda sinoči,« sem pripomnil, »sem izgubil milijon in to me jezi. Sklenil sem, da vržem vse na eno karto! Ali priigram izgubljeni milijon, ali pa še ta milijoneček, svoj vložek, izgubim.«

Gospodje so bili zaprepaščeni.

»Cel milijon nameravate naenkrat vložiti?«

»Da,« sem odgovoril mirno in naštel denar na mizo.

»To ni dovoljeno,« je rekel. »Po pravilih je pol milijona najvišja vsota.«

To sem prav dobro vedel, toda delal sem se, da tega pravila ne poznam. Zelo sem se začudil (seveda: delal sem se) in to moje začudenje je delovalo tako, kakor sem že prej računal in želel.

Pogledi vseh so tičali na meni.

Pristopil sem k igralni mizi.

Takoj sem odštel pol milijona na črno.

Okrog mene se je prebudilo polglasno mrmanje: »Vojvoda meče pol milijona na črno! Neverjetno! Blazno! Nezaslišano! Fenomenalno!«

Taki in podobni pridušeni vzkliki so deževali.

Vse se je drenjalo okoli mojega stola. Sto in sto široko odprtih oči je strmelo na ploščo, ki se je vrtela z blazno hitrostjo.

Končno se je ustavila.

»Rdeče,« je javil croupier.

Izgubil sem.

Vsi so radovedno čakali, kaj bom storil.

Ali so sploh mogli dvomiti o tem?

Seveda sem odštel drugo polovico milijona in jo porinil na medeno ploščico.

»Barva?« je vprašal croupier.

»Črno.«

Zopet je zazvenelo kolo v blazni hitrosti. Ko je obstalo, je javil croupier:

»Črno!«

Priigrall sem torej izgubljenega pol milijona. Gledalci so ploskali in rjovel: Hura! Vsi so mi nazdravljali.

Jaz pa sem igral dalje, vedno s pol milijona.

Izgubljal sem in zopet dobival. Ko pa sem imel samo še pol milijona, sem stavil na črno, trdno odločen, naj bo zdaj konec.

In res, to je bil konec, velecenjena! Izgubil sem in to je bil moj polom!« (Dalje prihodnjič.)



MAISON

★ „Etoile Aruur“

Erika

Marque déposée

ZEMUN

INDUSTRIJA

POJASEVA ZA DAME

GLAVNI ZASTOPNIK ZA SLOVENIJO IN PREKMURJE: HEDŽET IN KORITNIK, LJUBLJANA



„Beg od ljubezni“, v glavnih vlogah: Jenny Jugo, Enrico Benfer in Kurt Gerron

FILM

Vse slike: Fot Ufa

Bližnje novosti

Začela se je nova sezona v kinematografih. — Dolgi večeri nam bodo kratki, ko bodo švigale pred nami slike zanimivih dogodkov.

»Ilustracija« bo z besedo in s sliko vedno spremljala vse novosti filmske produkcije. Ne le, da bo prinašala strokovne

kritike o vrednosti posameznih važnejših filmov, temveč bo tudi od časa do časa javljala o bližnjih novostih ljubljanskih kinematografov. Smatramo, da je to potrebno tudi za orientacijo naše province, ki mora vedeti, kaj nudi glavno mesto svojim prebivalcem in kaj naj sama zahteva od svojih domačih kinematografov.

Danes prinašamo nekaj slik iz najnovejših filmov produkcije znamenite družbe »Ufa«. Na prvem mestu bo brezdvomno prvačil film v režiji Rusa Aleksandra Volkova po znani noveli L. N. Tolstega »Hadži Murat«, ki jo imamo tudi v slovenskem prevodu. V glavnih vlogah bodo sodelovali Ivan Možuhin, Betty Amann (zvana iz filma »Asfalt«), Lj Dagover in Fritz Alberti. Ivan Možuhin bo poleg Brigitte Helm, Dite Parlo in Heinriha Georgea igral v velikem filmu »Manolescu«. Znani režiser Fritz Lang je po svojih zadnjih filmih »Metropolis« in »Špijoni« ostal za est fantastični snovi in je zrežiral film »Žena na mesecu« (Gerda Maurus in Willy Fritsch), ki je po svoji snovi veličastna fantazija bodočega poleta na mesec. Film »Melodija srca« bo režiral Hanns Schwartz (produkcija Erich Pommer) v stilu znane »Madžarske rapsodije«. »Beg od ljubezni« v režiji Hansa Behrendta je drama iz življenja zaljubljenih.

O vseh teh filmih bomo po uprizoritvi še prinesli strokovne ocene. Predvajal jih bo »Elitni Kino Matica« (Kongresni trg, palača Filharmonične družbe).



Ivan Možuhin v velikem Ufinem filmu „Manolescu“. Režija V. Turžanski



Scena iz filma „Melodija srca“ (Ditta Parlo, Willy Fritsch)



Fritz Rasp (Walt Turner) raziskuje vulkanska žrela na mesec (Iz fantastičnega filma F. Langa: Žena na mesecu)



Iz filma „Haaži Murat“ po znani noveli L. N. Tolstega. V glavni vlogi Ivan Možuhin

Iz galerije filmskih igralcev



Ivan Čargo: Greta Garbo

Troje ruskih filmov

Rol Amuda

Razen kot odkritje deluje ruski film zadnje čase tudi kot moda, industrijski artikel, in na repertoarju evropskih kinogledišč ga imamo kar v najmanj treh redakcijah: ruski, ameriški in nemški. Je ž njim nekaj podobnega kot s čajem, največ po tem, da se za slavnim imenom skriva neslavno delo. Pod znamko »ruski«, tako si mislijo koncertni, se dandanes občinstvu lahko servira marsikaj: občinstvo je paf. Stvar sama po sebi, kolikor zadeva zapadnjaški film, tudi ni še tako slaba in nevarna, ker ima le-ta od imena »ruski« še vedno dovolj koristi (gl. zgoraj: čaj!); slabše pa je, če prične celo film originalne ruske produkcije samemu sebi ugajati in se zdeti lep, zapadnjaški, če se — recimo — amerikanizira. Da pa se to danes ž njim stvarno vrši in gotovo ne v njegovo korist, smo imeli priliko zabeležiti ob nekaterih premijerah, ki smo jih pretekli dni gledali v ljubljanskih kinopodjetjih.

»Selo greha« (Kino Matica) je v režiji Olge Preobraženske naravnost reakcija zoper začetni ruski film. Hladni razumski referativnosti le-tega postavlja Preobraženska nasproti čustveni tempo svojih figur in detajl. Na ta način je sicer nastalo mnogo lepih in s finim ženskim taktom izrežiranih scen, katere je podpirala tudi dobra fotografska izvedba. Kot slika je pa ta film prezrl namenoma mnogo, rekli bi lahko vsa duhovita sredstva optičnega izraza, katera so substrat monumentalnim filmom iz

začetka ruske produkcije. Deloma tem nedostatkom ni bilo kos igranje, deloma so pa tudi drugi vzroki, da filma ne cenim posebno. Cesar je preveč, se kmalu naveličaš in ruske čustvenosti prej nego vsega drugega; a tudi etnografija, kot jo je dal ta film, te mahedrave slovanske folklore ne morem.

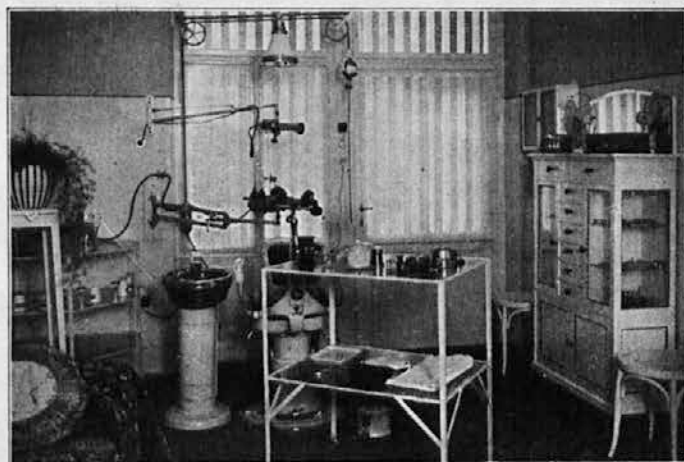
»Oni, ki žive od ulice« (Kino Ideal) je menda delo dveh nemških režiserjev in po formatu in zmislu precej votlo. Kič. Da je sploh znosno, se ima zahvaliti obema igralkama Katje in Vere, ki sta za pomemben odstotek prekašali partnerje. — Tragikomedija je gotovo najlažja in najcenejša koncepcija življenja na tem svetu; a kar je poceni, navadno ne velja, posebno če je bilo v isti obliki že enkrat tu. Gemkin napad na živinskega trgovca smo v tej prišpičenosti že videli pri Pat in Patachonu, a boljše; samomora Vaskinega pa v tej formi še nismo videli in ta je bil mimo obeh igralk pač edina vredna točka v filmu.

»Eliso, dekle s Kavkaza« (Kino Dvor) ima za režiserja Tretjakova in Šengelja in napram »Onim, ki žive od ulice« to prednost, da se vrši manj v ateljeju. Kavkaza sem sicer videl več in pristnejšega v filmu »Sin gora« in tudi sredstva slikovnega efekta so bila tam mnogo manj votlo patetična. A vseeno je ta film eden izmed boljših, ki pridejo k nam. Kar mu zlasti pomaga do uspeha, je element, element človek v primitivni urejenosti sveta, kar je že samo po sebi polno dramatičnih zametkov. Stvar teksta in režiserja je, da najde konflikte, ki tej dramatik in elementarnosti avtonomno odgovarjajo, ne pa tendenčno tuje nasprotujejo. Vsa mesta tega filma v opisanem prvem zmislu so dobra, dočim so druga zanič, kar pa je na splošno povedano notranji problem celotnega ruskega filma sedanjosti. Če ga rešuje z amerikanizacijo, je to slabost, in sicer z ozirom na Ruse precejšnja slabost.

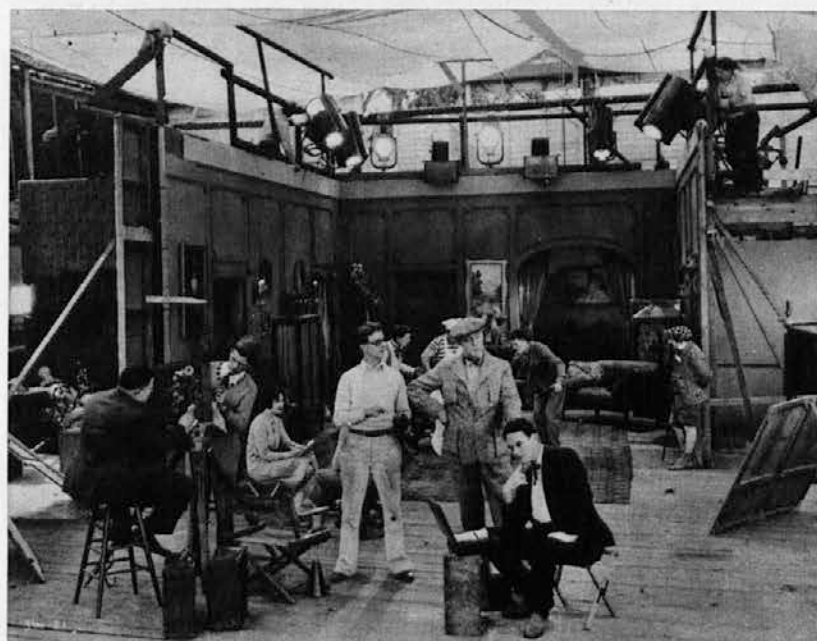
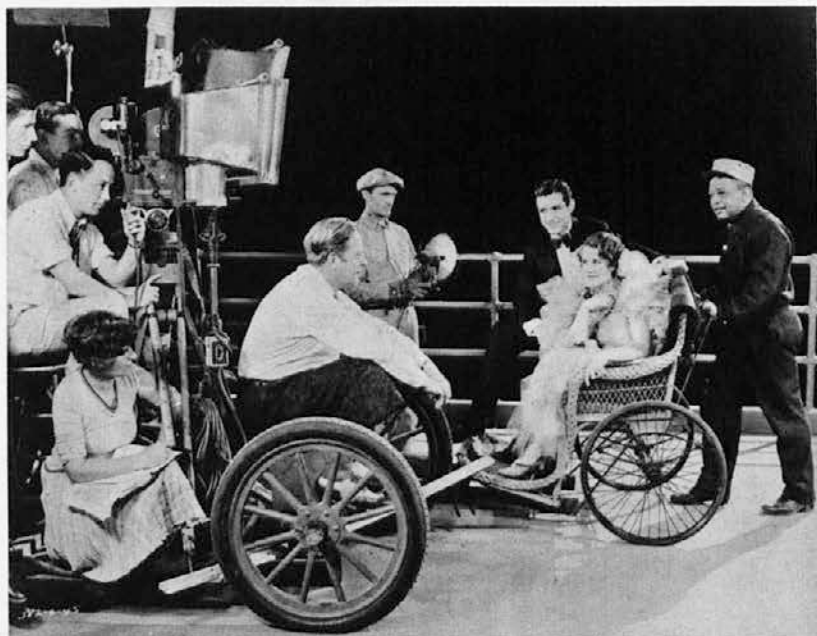
Naša kinoreklama

Ni odveč, spregovoriti besedo o reklamah ljubljanskih kinopodjetij. Ta je namreč na splošno taka, da nam je v sramoto. In stvarno ne najdemo podobne niti pri najperifernejših kinih velikih mest. Ni fair, če se za film dela v časopisu reklama v obliki kriminalnega članka, kot se je to nedavno zgodilo. Tudi stil večine naših kinoplatov je kaj malo serijsen in je samo v nekaterih slučajih opaziti boljšanje, dočim bije drugod vsakemu pojmu »elite« naravnost v obraz. Zase stvar je resnica, da na plakatnih barijerah kmalu ne bomo več brali lepakov v — slovenskem jeziku.

Znan filmski igralec je bil v izvrševanju svojih igral-skih dolžnosti opetovano v veliki nevarnosti. Nekoč so snimali za prihodnji film sceno, v kateri je imel sedeti poleg leva in božati njegov vrat. Toda bal se je leva in se je branil, da sedi poleg njega. »Ne bojte se,« mu je rekel krotilec leva, »zredili smo ga z mlekom.« — »Tudi mene so zredili z mlekom,« je škripajoč z zobmi odgovoril igralec, »toda zdaj jem meso.«



Del prvovrstno urejenega zobnega ateljeja, ki ga je otvoril pred kratkim g. Bevc Joško v Ljubljani, Gosposvetska c. 4/1.



*Greto Garbo bomo zopet videli
Greta Garbo in Nils Asther v novem filmu
„Zarobljene duše“
Film uprizori „Elitni kino Matlica“ v Ljubljani*

Kako nastaja film v Hollywoodu . . .

Zgoraj:

Režiser Robert Leonard snima film z znamenito igralko Normo Shearer. (Režiser pred aparatom objašnjava igralki sledečo sceno)

V sredini:

Studio za snemanje malih komedij. Iz filma „Tak je Hollywood!“ Operater na levi pripravlja aparat, v ozadju poizkušajo igralci sledečo sceno, na galeriji nad kulisami delavci s svetlobnimi aparati

Spodaj:

Snima se poskusna snimka Marione Davies iz filma „Tak je Hollywood!“



Aparten črn turban, učinkuje, ker je preprost



Svojevrsten klobuček s kodri D'Ors Paris

Za jesen . . .



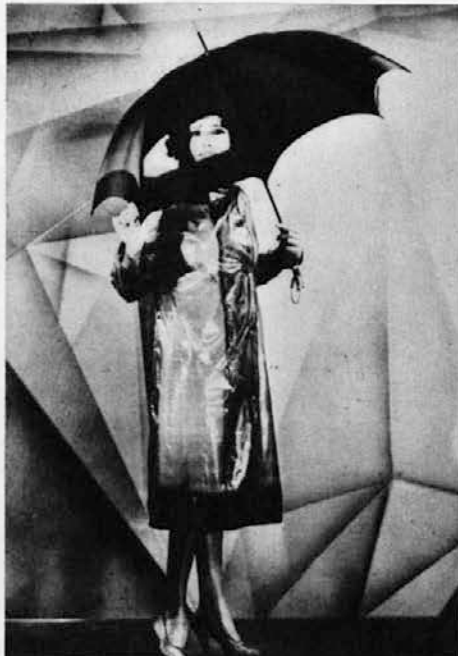
Jesenska obleka iz modrega svilnega krepa s srebrnimi okraski. Zgornji del se končuje v apartni ostri formi



Elegantna večerna obleka iz tafta, ob straneh pada na tla



Obleka s plisanimi rokavi, velikim plisiranim ovratnikom iz svile



Zgoraj od leve na desno:

To nenavadno uro, ki je obenem zrcalo, ima filmska zvezda Kay Johnson v svojem budoaru v Hollywoodu

Svojevrstna ameriška damska moda, dežnik z „oknom“, ki se pri nas bržkone ne bo uveljavila

Črna obleka z belim ovratnikom in manšetami D' Ora Paris



V sredini:

Prva vožnja šimpanza-opice po zraku. Amerikanka Peggy Maner je vzela seboj na aeroplan šimpanza, ki mu je prva vožnja v zraku neznansko ugajala

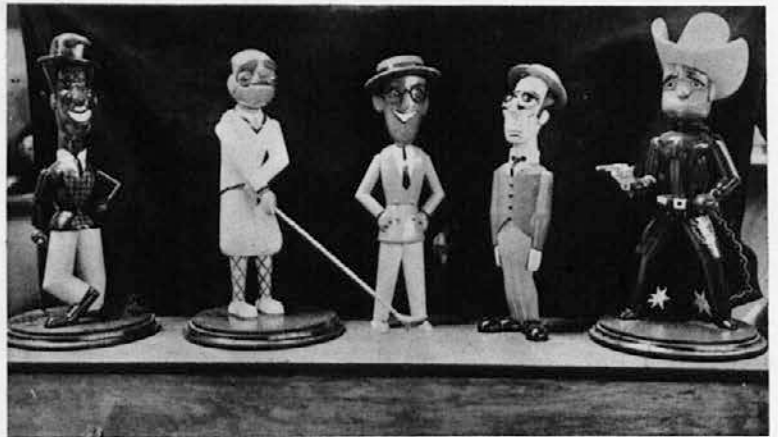
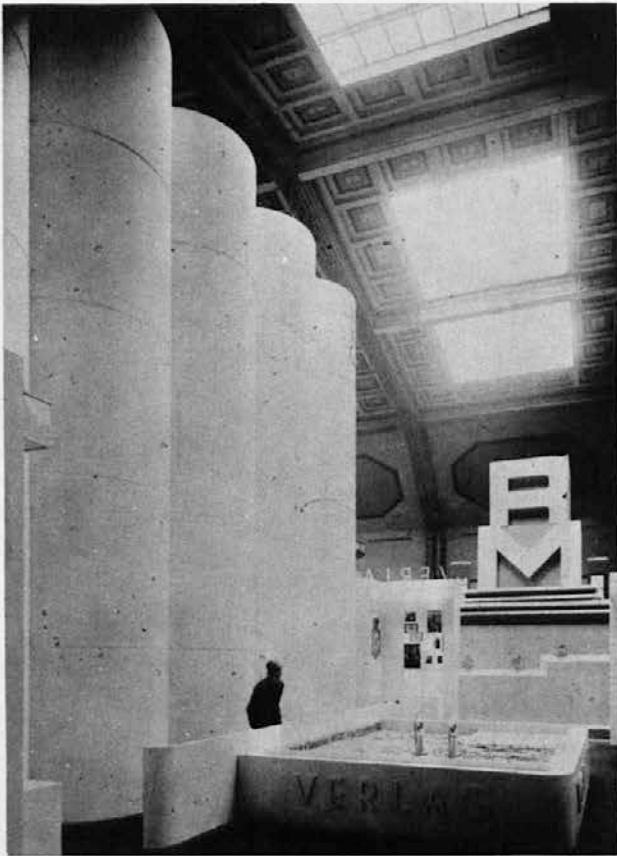
Spodaj:

Še za spomin na vroče dni... Popoldanski čaj kopaliških gostov v Los Angelesu (Kalifornija)

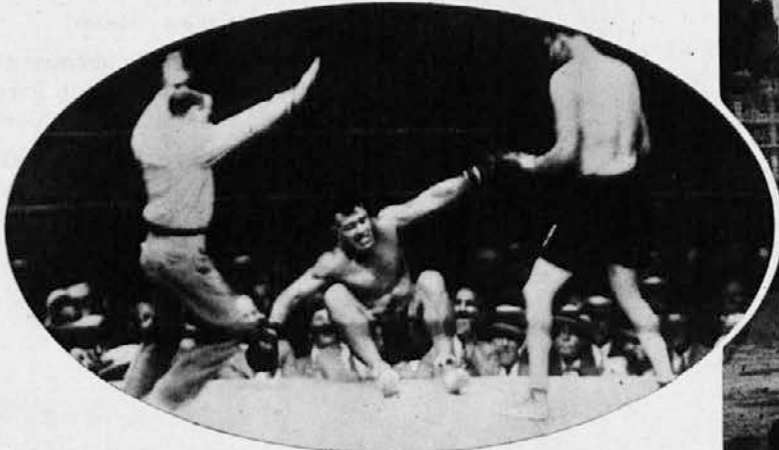


Reportaža iz celega sveta . . .

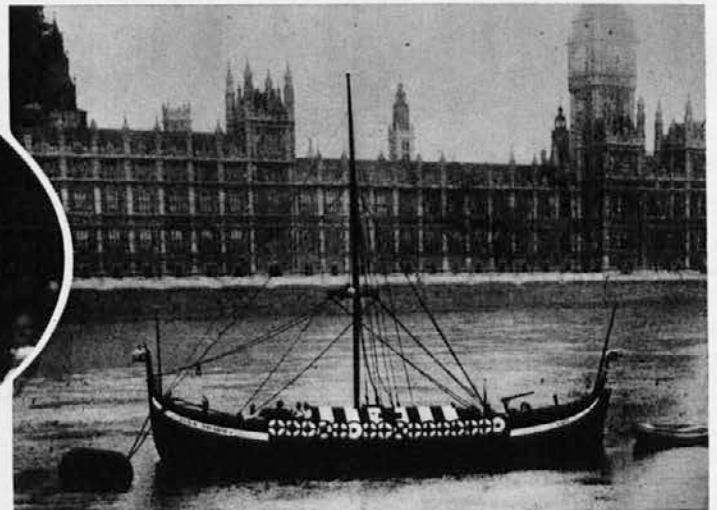
. . . zanimiva in manj zanimiva, za oko danes in za spomin jutri, ne zgodi se vsak dan eno in isto —



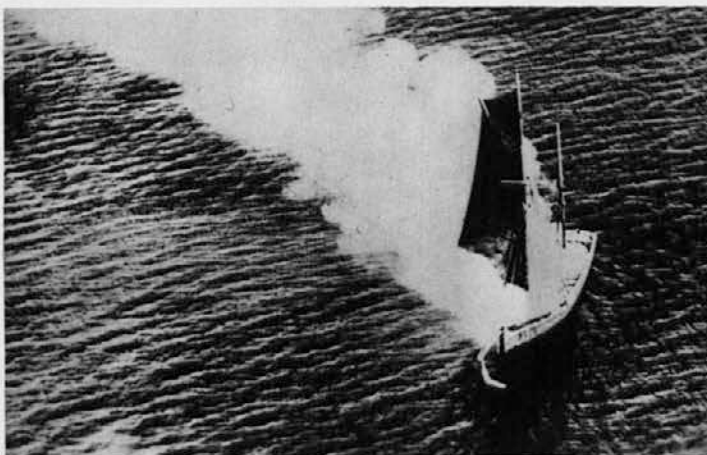
Ha-ha-ha! Se jim smejete? Pa to so vaši milijenci, filmski zvezdniki v karikaturi kot reklamne figure na svetovni reklamni razstavi v Berlinu! — Levo: Na isti razstavi je postavila založba Girgandel te velikanske stebre, da opozori občinstvo na svoje knjige. Kakšne stebre naj bi postavili pri nas, da bodo naši ljudje vse bolj brali knjige, ki so pisane zanje?



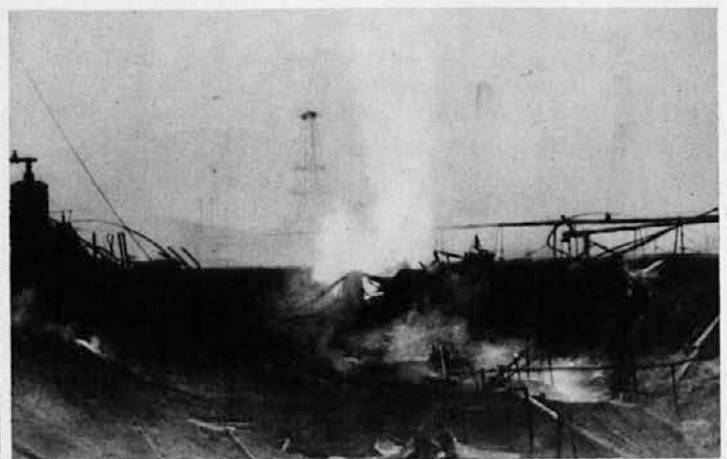
Tragedija boksača. Amerikanec Heeney je pobil v New Yorku Argentinca-giganta Campola knock out, da je zadnji padel iz kroga. Ta moment kaže naša slika



Po starem vikinškem načinu zgrajena ladja „Roald Amundsen“, ki je na potu okoli sveta



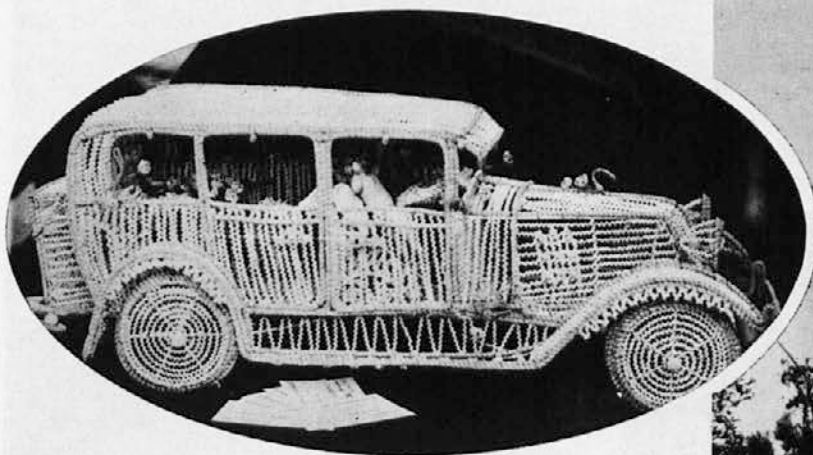
Jadrnico je na odprtem morju presenetil požar. Posadko je rešil aeroplan



Že tri mesece gore petrolejski vrelci v Ploesti (Rumunija)

Saj vemo, kaj najrajši gledate...

... zato smo vam izbrali te slike iz vseh delov sveta. In to so vse fotografije, drugačne slike bi ne mogle biti tako lepe —



Vzorec potrpežljivosti: Kvačkan auto, ki je bil razstavljen na eni izmed razstav ročnega dela nekje na svetu



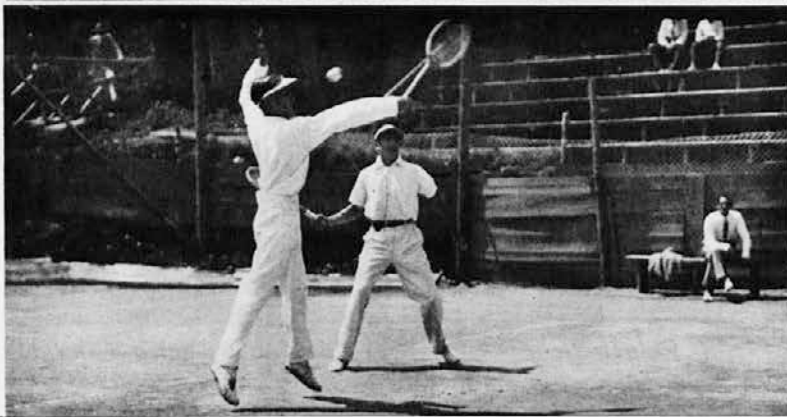
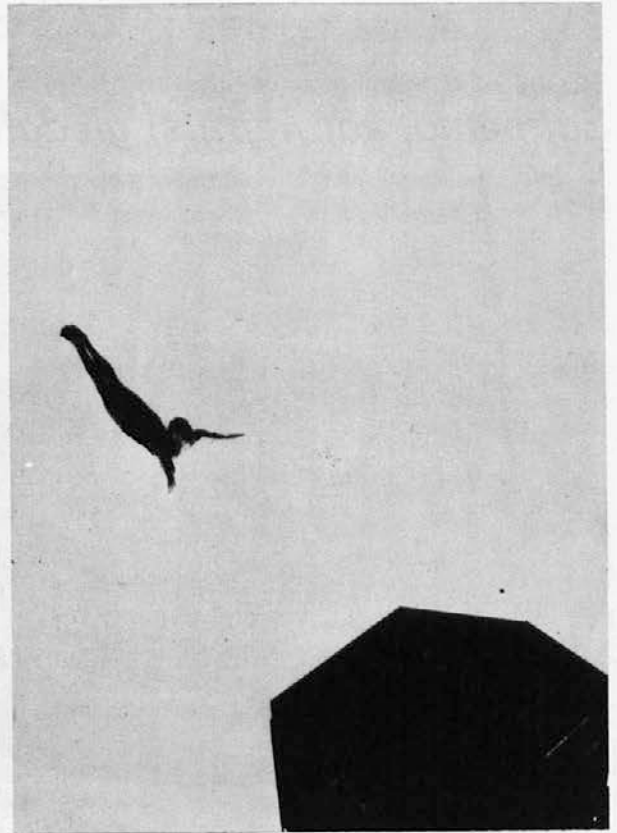
„Pojoči stolp“. Ta stolp stoji v Lake Wales (Florida) in, kakor pripovedujejo stare pripovedke, daje od sebe pojoče glasove, če se bliža kakšna posebna nevarnost



Moderni plesalci interpretirajo pretekle dobe. Ameriški plesalec Ted v maski hindostanske boginje Šive, ki je zaščitnica plesa



„Beg v vesoljstvo“, interesantna plastika berlinskega kiparja Oswalda Herzoga. Bogovi naj vedo, ali beži pred nami ali pred samim seboj...?



Zgoraj: Nj. Vel. kralj Aleksander na jahalnem turnirju avgusta na Bledu
Spodaj: Prizor iz mednarodnega tenisa-turnirja na Bledu Foto Ang. Černe



Zgoraj: Lep skok na kopališču „Ilirije“
Spodaj: Prizor z waterpoolo tekme Foto H. Kern
Krog: Svoje vrste čoln na „Iliriji“ Foto „Ilustracija“



Živahna gledališka in koncertna sezona v Rogaški Slatini v letošnjem poletju. Gdč. Rut Vaupotič, Jadviga Poženel in Valo Bratina Foto Petikan

Pogled na „Poletno gledališče“ v Rogaški Slatini, kjer je vodja umeln. prireditelj letošnje sezone v Rogaški Slatini, g. Valo Bratina, uprizoril več uspešnih iger Foto Petikan



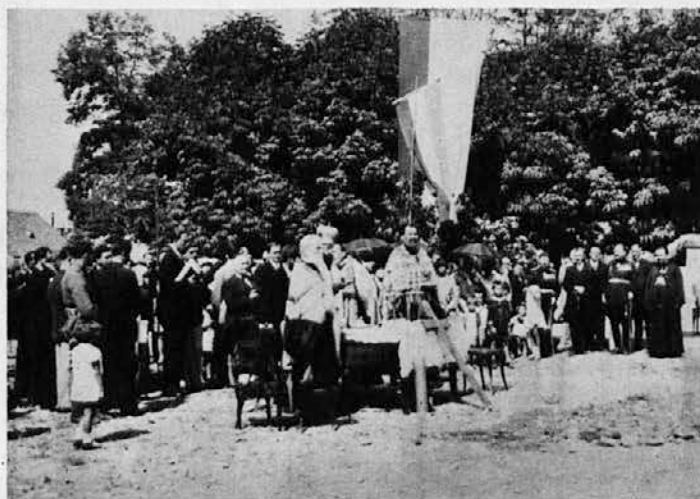
Obisk bojevnikov naših zaveznikov na solunski fronti. Predstavniki „Fidaka“ na vrhu Kajmakčalana Foto Pinto



Smrt prijatelja našega naroda dr. Reis-a. Na odru v oficirskem domu v Beogradu Foto Pinto



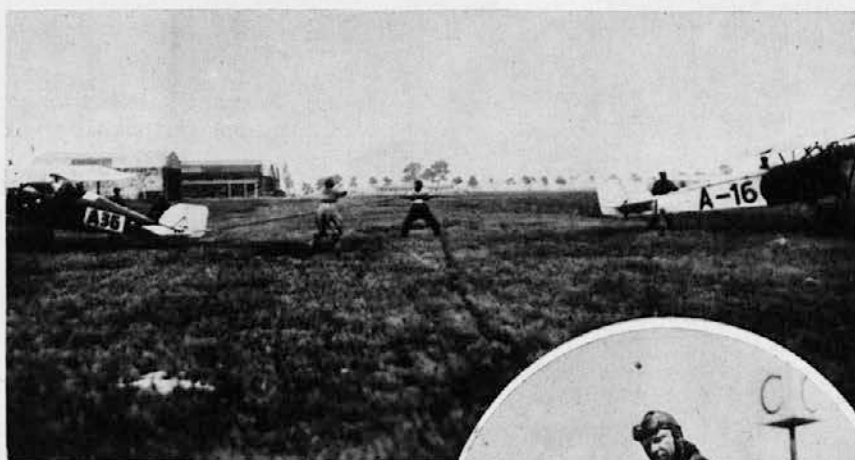
Obisk vestfalskih Slovencev v Jugoslaviji. Masa zbrana na ljubljanskem glavnem kolodvoru med pozdravnimi govori Foto „Ilustracija“



Posvetitev temelja za pravoslavno cerkev sv. Save v Celju, 1. sept. 1929 Foto Lj. A. Nedeljko



Iz naše zemlje



„Gospodar smrti“ g. Slavko Barta, naš rojak, najjačji človek na svetu, ki brani s svojo silno močjo dvema avionoma, da se ne dvigneta z zemlje, pošilja pozdrave čitateljem „Ilustracije“ Foto Pinto, Beograd



V krogu: Aviačičarske tekme za prvenstvo Evrope. Prvi je došel v Beograd Anglež Brok Foto Pinto



Predsoba



Jedilnica (Oreh)



Soba gospoda (Oreh)



***Slovenska
stanovanjska
kultura***

*Iz stanovanja
akad. slikarja g. Gojmira
Antona Kosa*

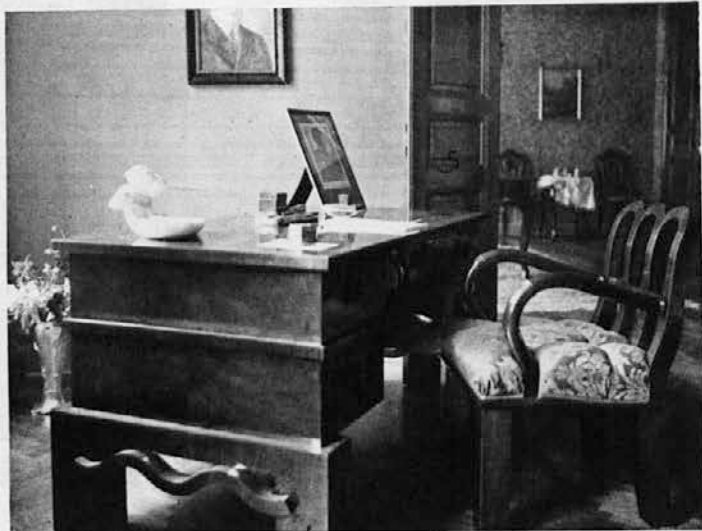
*Pohištvo izdelano po
načrtih g. G. A. Kosa*

*Levo: Soba mladega samca
(Hruška)*

*Desno: Damska spalnica; toaletna
mizica (Hruška)*



Salonček (Oreh)



Soba gospoda; pisalna miza (Oreh)

Adler Standard 4
Adler Standard 6
Adler Standard 8



Ita Rina na »Adler Standard 6«

GLAVNO ZASTOPSTVO:

ING. C. R. LUCKMANN, LJUBLJANA, AHACLJEVA CESTA 10



Peko 165-